STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01515

HAYYIM SHAPIRO

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

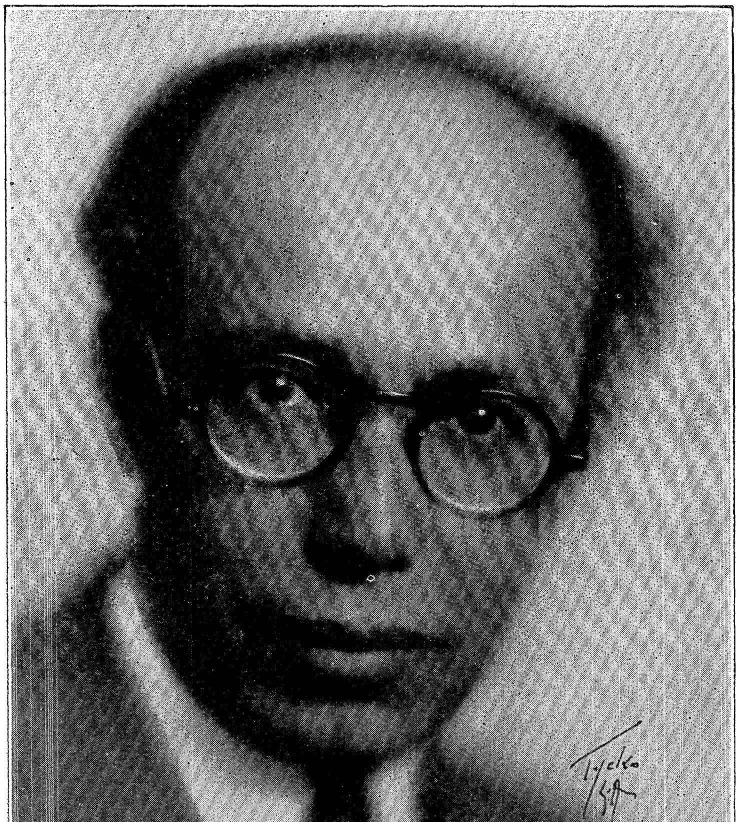

חיים שאַפּיראָ

אין אַנדענק פון

ראָזאַ נעוואַדאָווסקאַ

חיים שאַפּירא

אין דער אָפּשאַצונג
פון זיינע פריינט

ראָזע נעוואַדאָווסקאַ
רעדאַקטאָר

ארויסגעגעבן פון דעם חיים שאַפּירא יובילויי קאָמיטעט
לכבוד זיינע פופציק יאָר
לאָס אנגעלעס —:— 1937 —:— קאַליפאָרניע

נעדרוקט אין די פאסיפיק פרעס

לאָס אנגעלעס —:— 1937 —:— קאליפאָרניע

אינהאַלט

י. לעוויט און מאַרק קאַרטער — באַגריסונג פון יובילײ קאַמיטעט . .
ראָזע נעוואַדאָווסקא — חיים שאַפּיראָ, אונזער מיטגייער . . . . .
דר. חיים זשיטלאָווסקי — באַגריסונג . . . .
ש. ניגער — באַגריסונג . . . .
ב. וולאַדעק — צו חיים שאַפּיראָ'ס 50 יאָריקן יובילײ . . . . .
אַמעריקאַנער אָפּטייל פון „ייוואָ" — באַגריסונג . . . .
אַמעריקאַנער „אָרט" — באַגריסונג . . . .
נ. כאַנין — באַגריסונג . . . .
דר. נח מייזעל — באַגריסונג . . רינג אין קאַליפאָרניע . .
י. לעוויט — באַגריסונג פון אַרבעטער . . . .
א. מאַגיד — חיים שאַפּיראָ מיט 28 יאָר צוריק . . . .
וואַרשעווער יאָנג־מען געזעלשאַפט — באַגריסונג . . . .
פּ. קאַרל — חיים שאַפּיראָ, דער שיין־רעדנער און פּראַקטיקער . . .
ברענטש 443 — באַגריסונג . . . .
די אינדעפּענדענט ליידיס — באַגריסונג . . . .
דזשואיש ליידיס בענעפיט סאָסייטי — באַגריסונג . . . .
י. ש. נאַאומאָוו — די ברכה פון קאָנצענטראַציע . . . .
זלמן רייזין — באַגריסונג . . . .
„ייוואָ", ווילנער אָפּטייל — באַגריסונג . . . .
י. פרידלאַנד און ל. א. קולטור קלוב — באַגריסונג . . . . . .
ל. בלאַנק — חיים שאַפּיראָ, דער סימבאָל פון אייניקייט . . . .
פּ. ריסקין — דער אַפּאָסטאָל פון שיינקייט . . . .
חיים קאַטיליאַנסקי — גרייט ? — שטענדיק גרייט! . . . . . .
ל. האָפמאַן — באַגריסונג . . . .
חיים שאַפּיראָ — געדאַנקען וועגן פרייהייט . . . .
וויליאַם געווירץ — באַגריסונג . . . .
מאָרים מאָשקאָוויץ — באַגריסונג . . . .
אַנאַטאָל און פראַנקא ווינאָגראַדאָף — באַגריסונג . . . . . .
סאָניע עלמית און א. אַזראָ — באַגריסונג . . . .
לואיס פעלהענדלער — באַגריסונג . . . .
מ. מענדל — באַגריסונג . . . .
י. ראָבערטס — דער פּאָעט און פאָלקסמענש . . . .
סענטראַל דזשואיש קאַמיטע — באַגריסונג . . . .
איקאָר, שטאָט קאַמיטעט — באַגריסונג . . . .
מ. סילווער — באַגריסונג . . . .
ישראל און נעכע פיינבערג — באַגריסונג . . . .
בעקערס יוניאָן, לאָקאַל 453 — באַגריסונג . . . .
ליידיס אקזילערי, לאָקאַל 453 — באַגריסונג . . . .
אידישער אַרבעטער קאַמיטעט — באַגריסונג . . . .
דר. אליהו חיים עפּשטיין — באַגריסונג . . . .

חיים שאַפּיראָ יובילײ קאָמיטעט

מאַרק קאַרטער, פּאָרזיצער — יוליוס לעוויט, סעקרעטאַר
פּ. קאַרל, וויצע־פּאָרזיצער — דר. א. ח. עפּשטײן, טרעזשורער
נתן גאָרדאָן, דירעקטאָר פון באַנקעט קאָמיטעט

אָרגאַנזשירונגס קאָמיטעט

מאַקס אײבראַמס
אהרן אײיעראָוו
מ. פּ. בערג
לעאָן בלאַנק
אַננאַ בראַנד
ראובן בוראַקאָוו
מרס. מאַקס קאַרטער
סעם טשאַרני
מרס. ס. מ. טשערנים
הערי סיטרין
דאָרא קאָהן
סעם קוק
פּאָול דובנאָוו
רבי גרשון עפּשטײן
דוד פּאַמיליאָן
ישראל פײנבערג
מאיר פינק
ב. פלאַטע
שלמה פאָגעל
וויליאַם געווירץ
דר. מרם גאָלדוואַסער
ווערא גאָרדאָן
דוד גראָבאָווסקי
לעאָ האָרווי
לואיס האָפּמאַן
שמואל האָלצמאַן
אַברהם האָרוויץ
ראָזע האָרוויץ
וויליאַם אײזענבערג
דר. ה. פּ. יאַקאָבסאָן
עדוואַרד יאַלאָף

פּיטער מ. כהן
מרס. פּ. קאַרל
מרס. דזש. קאַפּלאַן
דר. בען קאַץ
דר. נאַדינאַ קאַווינאָקי
דר. נחום קאַווינאָקי
א. קוירטמאַן
חיים קאַטיליאַנסקי
מרס. א. לעווין
יודל לעוויט
י. י. ליבערמאַן
קלמן לובאָוויצקי
א. מגיד
רבי עדגאַר פּ. מאַגנין
יוליוס מאַקאָווסקי
איוואַ מײערס
י. א. מײערס
מאָריס מאָסקאָוויטש
דר. ס. י. מאָוויט
רבי ש. מ. נעבעס
ע. ל. ניושטײן
ראָזאַ ז. נעוואַדאָווקאַ
א. ניומאַן
טשאַרלס ניומאַן
מאַרקאָ ר. ניומאַרק
מ. נאָוויק
יוסף פּאַניץ
דר. ה. ס. פּען
סעם ראַסקין
פּעני רײנהאַרדט
דר. מאָריס רײנהאַרדט

דזשיי. ראָבערטס
ה. רויזענבלאַט
דזש. א. ראָזענקראַנץ
מרס. י. א. ראָזענקראַנץ
בען ראָזענטהאַל
מרס. ה. ראָזאָף
הערי ראָזאָף
רעוו. עדווין פּ. רײלאַנד
דר. נתן זאַלצמאַן
דזשעק ג. שאַפּיראָ
בען שעכטער
טשאַרלס שאָטלאַנד
רעוו. פלאָיד סימאָן
דזשאָו שאַפּיראָ
ה. שערמאַן
הערי שער
דר. לעאָן שולמאַן
לואיס ל. סילווערבערג
מאַניאַ סילווערבערג
אַפּטאָן סינקלער
הערי סאָדאָס
בען סאַלניט
מרס. א. וו. סטאָלאָף
דר. סעם סוויזי
לואיס טאַבאַק
מאָריס טרובין
מאָריס טײער
פּעני וואַלדמאַן
ה. וועקסלער
מרס. דזש. צימערמאַן

י. לעוויט
מאַרק קאַרטער

באַגריסונג פון טשערמאַן און סעקרעטאַר פון חיים שאַפּיראָ׳ס יובילײ קאָמיטעט

בלויז דורך אַ צופאַל האָבן מיר זיך דערוואוסט, דאָס אונזער האַרציקער פריינט, חיים שאַפּיראָ, איז אַלט געוואָרן פופציק יאָר. דער פאָלקס־טריבון און דער פּאַרטיידיקער פון דער מענשהייט — חיים שאַפּיראָ, איז פאַר זיך אַליין אַזוי באַשיידן, דאָס אַפּילו וועגן זיין פופציקסטן געבורטסטאָג האָט מען געקענט זיך דערוויסן ערשט אַ געוויסע צייט נאָכדעם, און דאָס אויך דורך אַ זייטיקן צופאַל, וואָס איז אַרויסגעקומען פון אַ געוויסן געשפּרעך. אַזוי שנעל אָבער ווי מיר האָבן זיך דערפון דערוואוסט, איז געוועזן ניט מער ווי נאַטירליך פון אונזער זייט צו רופן אַ צוזאַמענקונפט פון געזעלשאַפטלעכע טוער, וועלכע קענען דעם יובילאַר און וועלכע זיינען פאַרערער פון זיין אַרבעט פאַר אַ גליקלאַכערער און בעסערער מענשהייט, און צוזאַמען אָראַנזשירן אַ פּאַסיגע יובילײ־פייערונג פאַר דער פּערזאָן, וואָס פאַרדינט פיליכט מער ווי עמיצער אַנדערש אין אונזער געמיינדע, די אַנערקענונג פאַר זיינע לייסטונגען צו אַלעם וואָס איז נאָבעל, שיין און ערהאַבן.

מיר זיינען גליקלאַך צו ווערן אויסדערוויילט, אַלס די הויפּט באַאַמטע פון דעם חיים שאַפּיראָ יובילײ־קאָמיטעט און צו ווערן די אָנפירער פון דער גרויסער פייערונג. מיר זיינען אויך גליקלאַך דערמיט, וואָס דער יובילײ־קאָמיטעט האָט באַשלאָסן צו פּרעזענטירן דעם יובילאַר מיט אַ שריפט, וואָס זאָל אין זיך אַריינגעמען די פילע באַגריסונגען פון פאַרשיידענע טיילן פון לאַנד און פון פערזאָנען באַרימט מיט זייערע אויפטואונגען אין פאַרשיידענע צווייגן פון אונזער לעבן און קולטורעלן ווירקן.

דאָס לעבן פון אַ פאָלקס־רעדנער און געזעלשאַפטלעכן טוער קען פאַרגליכן ווערן צום לעבן פון אַ שוישפּילער, צו אַ קינסטלער פון דער בינע:— פאַר זיי פלעגט ניט די וועלט קיין לאַרבער קרענץ פאַר דער צוקונפט. זיי מוזן זיך אויסלעבן אין זייער געגנוואַרט. זייער ווירקונגס־קרייז איז אין זייער אייגענער צייט אין וועלכער זיי לעבן. דעריבער פילן מיר זיך נאָך מער גליקלאַך און דאַנקבאַר דעם שיקזאַל, וואָס מיר האָבן די געלעגנהייט אַנטייל צו נעמען אין דער פייערונג פון יובילײ פון אַזאַ רייך לעבן פון אַ מענשן, ווי אונזער ליבער פריינט חיים שאַפּיראָ. ספּעציעל אין אונזער צייט, ווען איין מענש צום צווייטן איז ווי אַ וואָלף, גרייט צו פאַרצוקן און צו פאַרניכטן, איז

באמת אַ פאַרגעניגן צו זען דאָס דער מענש וואָס טוט גוטע אַרבעט ווערט ניט קריטיקירט און פאַרלוימדעט, נאָר ווערט ביים לעבן אַנערקענט, געלויבט און פאַרערט, לויט זיין פאַרדינסט.

מיר, וואָס קענען דעם יובילאַר נאָענט פאַר פילע יאָרן און זיינען קאָלעגן אין פילע אַרבעטן, קענען מיר זיך דערלויבן צו זאָגן, דאָס מיר זיינען שטאָלץ מיט דער אידישער לאָס אַנדזשעלעס, וואָס האָט געקענט אין זיך איינהאַלטן אַזאַ וואונדערבאַרע פערזענלעכקייט און עס אויסנוצן פאַר אַלע וויכטיקע אַרבעטן.

מיר וועלן געוויס ניט זאָגן קיין נייעס, ווען מיר וועלן דערציילן אַז חיים שאַפּירא איז איינער פון די פיינסטע אידישע רעדנער, ניט נאָר אין לאָס אַנדזשעלעס, נאָר איבער'ן גאַנצן לאַנד. אָבער חיים שאַפּירא איז אויך אַ טעטיקער און אַ פּראַקטישער טוער און פירער. אין די נאָענט פון דרייסיק יאָר, וואָס ער איז אַן איינוואוינער פון לאָס אַנדזשעלעס, קומט ער אָפט באַגייסטערן מיט זיין פיינעם, קולטורעלן רעדנער־טאַלאַנט. אָבער נאָך אָפטער קומט ער אַלס אָרגאַניזאַטאָר, אַלס גרינדער פון וויכטיקע אָרגאַניזאַציעס און אַלס פירער.

עס איז ניט אונזער אויפגאַבע צו שרייבן די ביאָגראַפיע אָדער לעבנס־געשיכטע פון אונזער ליבן פריינט און יובילאַר. די דאָזיקע אויפגאַבע האָבן מיר איבערגעגעבן אין אַנדערע הענט. מיר קענען אָבער ניט פאַרבייגיין דעם פאַקט צו דערציילן פון די פילע באַרימטע פראַטערנאַלע, פּאָליטישע און קולטורעלע באַוועגונגען, וועלכע זיינען געגרינדעט געוואָרן פון חיים שאַפּירא און פאַר פילע יאָרן פון אים געפירט געוואָרן.

אַלע ווייסן אַז דער אַרבעטער רינג איז אין לאָס אַנדזשעלעס אַ גרויסע און שטאַרקע אָרגאַניזאַציע. אָבער ניט פילע ווייסן, אַז חיים שאַפּירא איז איינער פון די גאָר ערשטע מיטגלידער און אַז ער איז אויך איינער פון די ערשטע טשערלייטע פון די אַרבעטער רינג דיסטריקט קאָמיטעס אין די ערשטע יאָרן פון זייער עקזיסטענץ.

דער ריזיגער און באַרימטער סאַנאַטאָריום אונזערער, וועלכער איז אַריינגעטראָטן אין 25־טן יאָר פון זיין עקזיסטענץ — אויך דאָ איז חיים שאַפּירא איינער פון די גרינדער און ער איז אויך געווען פאַר איינינע טערמינען דער פּרעזידענט פון אָט־דער גרויסער און באַרימטער נאַציאָנאַלע אינסטיטוציע. עס וועט זיין צופיל אויסצורעכענען די פאַרשיידענע אַמטן, וואָס אונזער יובילאַר האָט שוין אין לאָס אַנדזשעלעס געהאַלטן. ביים איצטיקן מאָמענט טרעפן מיר אים אַלס איינעם פון די פירער פון אַנטי־נאַצי אַרבעט,

פון „אָרט“, הילף פאַר די אידן אין פּוילן, אין לאַס אַנדזשעלעס דזשואיש קאָונסיל, וועלכע זוכט צו פאַראייניקן אַלע אידישע טעטיקייטן, און אין פאַרשיידענע אַנדערע וויכטיקע קולטורעלע אַרבעט, כלל־אַרבעט און אין אַרבעטן — אונזער איצטיקע וועלט אויסצובעסערן.

עס זיינען דאָס מענשן, וואָס זאָגן אַז חיים שאַפּיראָ איז ניט אויסגעגעהאַלטן, אַז ער איבערטרייבט מיט זיין פּראָפּאַגאַנדע פאַר אייניקייט, אַז ער קען זיך חבר'ן מיט יעדן איינעם, אַבי נאָר ער ווערט „געבומט“ און געשטופּט.. די דאָזיקע מענשן זיינען אָבער אומגערעכט. מ'דאַרף פאַרשטיין חיים'ען און זיין לעבנס־פילאָזאָפיע און דאַן ערשט קען מען זען, אַז אַנדערש קען ער ניט זיין. זיין אַלזייטיקייט קומט ביי אים אַרויס ניט אַלס מיטל פו געפעלן ווערן, נאָר אַלס אַ טייל פון זיין דענקען, ווינשן און האָפן.

ניט אין קיין זיידן העמדל איז חיים שאַפּיראָ געבאָרן געוואָרן. ער האָט געמוזט קעמפן ניט בלויז פאַר זיינע אידעאַלן, ער האָט אויך געמוזט קעמפן פאַר זיין עקזיסטענץ מיט דער גרעסטער עקשנות, וואָס נאָר דער לאַנגער אידישער גלות־לעבן האָט געקענט איינפלאַנצן . . .

ווען ער איז מיט אַרום דרייסיק יאָר צוריק געקומען קיין לאַס אַנדזשעלעס, האָט ער געמוזט פּעדלען און אַרבעטן אַלס „לייבאָרער“ צו קענען עקזיסטירן. ווען ער איז אַוועק שטודירן אַלס לאָיער, האָט ער עס געקענט טאָן נאָר אַ דאַנק דער מיטהילף פון זיינע צוויי ברידער, אהרן און אברהם שאַפּיראָ. עס האָט לייכט געקענט פּאַסירן ער זאָל זיך אונטערגעבן דעם שיקזאַל און ווערן איינער פון דער מאַסע אַנדערע. ער האָט זיך דערהויבן צו זיין איצטיקן שטאַנד ניט נאָר אַ דאַנק זיין רעדנער טאַלאַנט, נאָר הויפּטזעכליך אַ דאַנק שווערער אַרבעט און אַ דאַנק דער נאַטירלעכער טרייב־קראַפט אין אים צו וועלן דינען זיינע מיטמענשן און צו העלפן מיט ראַט און טהאַט אַלע געפאַלענע און אונטערדריקטע. העלפן זיי ניט ווי אַ גוטהאַרציקער פרעמדער, נאָר העלפן זיי ווי אַן אייגענער, ווי אַ ברודער און אַ פריינט.

די דאָזיקע מתנה, וואָס די נאַטור אַליין אָדער גאָט אַליין האָט געשאָנקען חיים'ען, האָט אים אַרויסגעהויבן אַלס פאָלקס פּראָפּאַגאַנדיסט, אַלס אַגיטאַטאָר און אַלס פּריידיקער. אין זיין רייד שטראָפט ער ניט, ווי דער בייזער נביא, נאָר ער בעט פאַר אונז. זיין נשמה באַהעפט זיך מיט אונזערער און זיין גוטהאַרציקייט מאַכט אויך זיינע צוהערער פאַר בעסערע מענשן.

אין זיינע פּאָליטישע איבערצייגונגען איז חיים אַ סאָציאַליסט, אָבער ער האָט זיך קיינמאָל ניט געקענט איינשפּאַנען אין דער ענגער פּאַרטיי־דיסציפּלין. אפילו ניט דאַן, ווען ער איז געווען דער פירער און באַנער־טרעגער

פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי. דעריבער איז ער אַלעמאָל געווען אַ „פאָלקס־סאָציאַליסט“, און ער וועט אַזעלכער אימער פארבלייבן.

ווען אונזער יובילאַר, חיים שאַפּיראָ, טוט געזעלשאַפטלעכע אַרבעט, ספּעציעל אין אַרבעט צו לינדערן די ליידן פון קראַנקע און שוואַכע, אָדער אין דער פּאַרטיי־דיקונגס אַרבעט פון די אַרבעטער פאַר אַ מענשלאַך לעבן, דאַן איז ער ווי ביי זיך אין דער היים. איר פילט ווי אַ נייע נשמה זיצט דאַן אין אים. איז דען אַ וואונדער וואָס אין זיין יובילייי באַטייליקן זיך מיט אַ ספּעציעלער ליבע פאָלקס מענשן, כלל־טוער, אַרבעטער און סאָציאַליסטן? דעריבער פילן מיר, די איניציאַטאָרס פון דעם דאָזיקן שיינעם יובילייי, נאָך מער פּריווילעגירט, וואָס אויף אונזער גורל איז די דאָזיקע אַרבעט אויסגעפאַלן.

יעדן מאָל וואָס מיר טראַכטן וועגן יובילאַר, טראַכטן מיר אויך וועגן דעם אידעאַלן פאַמיליען לעבן וואָס ער פירט. מיר טראַכטן וועגן זיין ליבער פרוי באַשקע און זייערע גערעטענע קינדער. מיר טראַכטן וועגן זיין מוטער, וועלכע ער ליבט און צערטלט, און מיר טראַכטן וועגן זיין איבערגעגעבענעם ברודער אברהם און זיין פריציייטיק פאַרשטאָרבענעם ברודער אהרן און די שוועסטער קייליע, און וועגן די אַלע אַנדערע קרובים זיינע פון לאָס אַנדזשעלעס און פון אַנדערע טיילן פון לאַנד, וועלכע מיר האָבן דעם פאַרגעניגן צו קענען און צו אַכטן. די גאַנצע שאַפּיראָ פאַמיליע איז אַ פאַמיליע פון גייסטיקע אידישע אַריסטאָקראַטן מיט דעמאָקראַטישע נשמות, וועלכע דינען דעם אידישן פאָלק און וועלכע העלפן די גאַנצע מענשהייט אויסצוקעמפן אַ שענערע און מער גערעכטע אָרדנונג.

אונזער האַרציקע באַגריסונג צו אונזער טייערן פריינט חיים שאַפּיראָ צו זיין פופציקסטן געבורטסטאָג. אונזער וואונטש און דער וואונטש פון דער גאַנצער אַראַנדזשמענט קאָמיטע צו אייך, חיים, איז, אַז אייער אַרבעט אין דער צוקונפט זאָל זיין אַזאַ, ווי זי איז געווען אין דער פאַרגאַנגענהייט. ס'איז געווען אַ גלאָררייכע פאַרגאַנגענהייט.

מאַרק קאַרטער, טשערמאַן

י. לעוויט, סעקרעטאַר

פון חיים שאַפּיראָ יובילייי קאָמיטעט.

חיים שאַפּיראָ מיט זיין פאַמיליע

חיים באַשקע

וויאָלעט־שולמית (בת יחידה)

ישראל דוד (בן יחיד)

ראָזע נעוואָדאָווסקא

חיים שאַפּיראָ — דער מיטגייער פון אידישן ישוב

ווען חיים שאַפּיראָ איז אין 1906 אַריבערגעקומען אין אַמעריקע, איז ער אַלט געווען צוואַנציק יאָר.

ער איז אַריבערגעקומען מיט דעם דור עמיגראַנטן, וואָס האָבן דאָ גע־זוכט אַ פעסטן באָדן נאָך דער פּאָגראָמירטער, צעשעדיקטער רעוואָלוציע פון 1905, נאָך די שרעקלאכע אידישע פּאָגראָמען, אין וועלכע די צאַרישע רע־אַקציע האָט זיך געבאָדן.

איז ער, חיים שאַפּיראָ, אויך געווען איינער פון די אומצייליקע, וואָס האָבן אנטייל גענומען אין דער רוסישער פרייהייט באַוועגונג.

געבוירן אין קרעמענטשוג, פּאָרט דערנאָך חיים שאַפּיראָ מיט זיין משפחה אין כאַרקאָוו, און דאָ, זינט זיין פריהער יוגנט, נעמט ער אַן אנטייל אין דער פּאַרטיי־באַוועגונג פון ס־ס. (ציוניסטישע־סאָציאַליסטישע פּאַרטיי).

ער ווערט אַרעסטירט אין דעצעמבער 1905 אויף דעם „סאַדע־זאַוואָד" אין כאַרקאָוו מיט נאָך 136 מענשן, צווישן וועלכע עס האָבן זיך געפונען דריי פרויען, און די מאַכט פאַרפירט געגן זיי דעם גוט־באַקאַנטן אין כאַרקאָוו, אַזוי־גערופענעם, „געלפריך פּראָצעס."

נאָך זעקס מאָנאַטן אין דער אָרטיקער טורמע, ווערט חיים שאַפּיראָ באַ־פרייט אויף „בעיל" און פאַרלאָזט רוסלאַנד.

יענע יאָרן פון גרויסן קאַמף, מיט זייערע ליכטיקע לאָזונגען פאַר באַפרייאונג, מיט זייער ענטוזיאַזם, די אַטמאָספערע פון מסירת נפש פון די מיליאָנען רעוואָלוציאָנערע אַרבעטער און אינטעליגענטן, די אַקטיוויסטן פון דער ערשטער רוסישער רעוואָלוציע, האָבן זיך טיף אַריינגעקאַרבט אין האַרצן יעדן איינעם און חיים שאַפּיראָ איז איינער פון די, וועלכע טראָגן מיט שטאָלץ דעם גלויבן און לאָזונגען פון יענע יאָרן ביז היינטיקן טאָג.

דער שווערער קאַמף פאַר אַן עקזיסטענץ, פאַר דעם שטיקל ברויט אַ טאָג איבערצוקומען, וועלכע עס איז אויסגעקומען צו פירן יעדן עמיגראַנט, וואָס באַרירט דעם באָדן פון דער גרויסער, מעכטיקער אַמעריקע, האָט גלייך אַריינ־גענומען אין זיינע אייזערנע אָרעמס אויך דעם יונגן חיים שאַפּיראָ. ער גייט אַרבעטן אין אַ שטעקל־פּאַבריק אין ניו־יאָרק, דערנאָך ווערט ער אַ „ניוס־באָי," אין די פריהע פאַר־פרימאָרגן שטונדן. דורך די טעג לערנט ער.

גלייכצייטיק נעמט ער אנטייל אין דער טעטיקייט פון דער סאָציאַליס־טיש־טעריטאָריאַליסטישער ארבעטער פּאַרטיי און אירע אונטערנעמונגען. אין 1907 איז חיים שאַפּירא אויך געווען איינער פון די מיטגלידער פון דער אידישער קהילה אין ניו־יאָרק.

נאָך צוויי שווערע יאָרן אין ניו־יאָרק, קומט חיים שאַפּירא אין לאָס אַנ־געלעס, אין דעצעמבער, 1908.

זיין שטרעמונג גלייך נאָך זיין אָנקומען אהער איז געווען צו שטודירן. כדי זיך דאָס לעבן צו דערהאַלטן, אַרבעט ער ביי טאָג אלס ציטרינען־וואַשער און דערנאָך אלס בלומען־פאַרקויפער, אויף אַ סטענד. אָוונטן שטודירט ער אין אוניווערזיטעט פון סאַוטהערן קאַליפאָרניע און ענדיגט אדוואָקאַט אין 1912.

אין 1908 איז קאַליפאָרניע נאָך ניט געווען אין אידישן לעבן אַזאַ גרוי־סער און פילפאַרביקער צווייג, ווי זי איז עס איצט.

די צאָל אידן אין לאָס אַנגעלעס ביי יענער צייט איז נאָך געווען אַ קליי־נע, דער ישוב איז נאָך געווען אַ צעוואָרפענער, אַ שוואַכער. דאָס געזעל־שאַפטלאַכע לעבן האָט קוים־קוים ארויסגעוויזן שפּורן פון אַן אָטעם. אָבער חיים שאַפּירא געפינט זיך גלייך אין אָרט צווישן די אריבערגעקומענע אהער, צווישן די רייען, וועלכע האָבן אָנגעהאַלטן און האַלטן אָן ביז היינטיקן טאָג די ליבשאַפט צו דעם אידישן פאָלקס־לעבן, די אידעאַלן פון גאַנצן פאָלק.

אויך דאָ זעט מען חיים שאַפּירא זיך באַטייליקן אין דער ציוניסטיש־סאָציאַליסטישער באַוועגונג. אָבער ניט נאָר אין דער באַוועגונג אליין.

אין משך פון 29 יאָר (1908—1937) איז חיים שאַפּירא׳ס טעטיקייט ענג פאַרבונדן מיט׳ן לעבן פון אונזער ישוב אין לאָס אַנגעלעס.

און עס איז באמת ניטאָ קיין איין וויכטיקע אונטערנעמונג אין שטאָט פאַר די לעצטע ניין־און־צוואַנציק יאָר, אין וועלכער חיים שאַפּירא זאָל זיך ניט האָבן באַטייליקט.

לויט זיין ארכיוו קען מען זייער לייכט ווידער־אויפשטעלן, וואָס איז אין משך פון די כמעט דריי צענדליק יאָר פאַרלאָפן.

מודעות פון מיטינגען, אונטערנעמונגען, פּראָטעסט־פאַרזאַמלונגען, לעקציעס פון באַדייטנדע פערזענליכקייטן, אינסטיטוציעס — פאָלקס־שול און סאַניטאַריום, מושב זקנים און עקס־פּאַציענטן היים, — די ערשטע טריט פון אַרבעטער רינג טעטיקייטן און שפּעטערע גרויסע, אַרבעטער רינג אונטער־נעמונגען און אקציעס פון געזעלשאַפטן און פּאַרטייען, פאַרזאַמלונגען פון היגע טוער און געקומענע, צופעליקע פאַרשטייער פון אידישע טעטיקייטן אין

אייראָפּע און אַמעריקע, יוניאָן־טעטיקייטן — אַט די מודעות זיינען אין אַרכיוו פון חיים שאַפּיראָ אָפּגעהיט און געזאַמלט געוואָרן, און זיין אייגענער נאָמען פיגורירט דאָ, אַלס רעדנער און מיט־באַטייליקער אין די אַקציעס.

דער אַרכיוו איז אינטערעסאַנט מיט דער אָפּשפּיגלונג זיינער פון אונזער ישוב דאָ, ביים פּאַסיפישן ברעג.

אין אָנהויב, אין די ערשטע יאָרן, זיינען די אונטערנעמונגען אויף די פינגער איבערצוציילן, דערנאָך ווערן זיי מערער, פאַרצווייגטער, שטראָמיקער, ביז די לעצטע יאָרן, וואו די אונטערנעמונגען און די טעטיקייטן ווערן געציילט אין די הונדערטער, די אַקציעס ווערן אַ צווייג פון דעם אידישן לעבן אין דער גאַנצער וועלט.

דער „אָזע" און דער „אָרט", דער אידישער וויסנשאַפטלאַכער אינסטיטוט אין ווילנע און אַמעריקע, אַקציעס פאַר פּוילן, און רומעניע, פאַר שפּאַניע און ביראָ־בידזשאַן, פאַר'ן אַרבעטער רינג און פאַר יוניאָנס, און פאַר'ן סאַניטאַריום אין דוארטע, ביי וועלכן חיים שאַפּיראָ איז געווען איינער פון די גרינדער זיינע און פּרעזידענט פאַר יאָרן. מיט איין וואָרט, וואו נאָר מען האָט געדאַרפט אָנפירן אַן אַקציע פאַר אַ נוצלאַכער טעטיקייט, האָט חיים שאַפּיראָ'ס וואָרט ניט אויסגעפעלט.

חיים שאַפּיראָ איז איצט דירעקטאָר און פּרעזידענט פון אַ סך אידישע וויכטיקע אינסטיטוציעס.

ער איז דער אַדוואָקאַט פון דער בעקער־יוניאָן אין ל. א.

אין 1932 איז חיים שאַפּיראָ געווען דער קאַנדידאַט פאַר מעיאָר פון דער סאָציאַליסטישער פּאַרטיי אין לאָס אַנגעלעס.

ער איז דער פאָרזיצער פון דער אַנטי־נאַצי קאָנפערענץ.

ער איז איינער פון די דערוויילטע אין דער פאָלקס דעלעגאַציע קיין ביראָ־בידזשאַן.

אַלע קולטורעלע אונטערנעמונגען האָבן אין אים געפונען ניט נאָר אַן אָפּרוף, נאָר אַ געטרייען אָנהענגער און אַקטיוון אָפּרופיקן מיטגייער. ווער געדענקט ניט זיין גרויסע באַגייסטערונג פאַר די אידישע טעאַטערן דאָ אין שטאָט? פאַר די טרופּעס, וואָס ווילן פאַרבלייבן אין דער געשיכטע פון דער אידישער וועלט? די „הבימה" און די „ווילנער טרופּע" און דערנאָך זיינע קאָלאָסאַלע אָנשטריינגונגען צו איבערבערענגען און אויפהאַלטן און ווילן איינפלאַנצן און פאַרפעסטיקן דעם ערשטן אידישן קונסט־טעאַטער ביי אונז דאָ, אין לאָס אַנגעלעס, און מאַכן פון אים אַ פּערמאַנענטע אינסטיטוציע?

און וויפיל, אומצייליקע כמעט, יחידים האָט פאַר דער לאַנגער צייט חיים שאַפּיראָ געדינט מיט ראַט און טאַט? וויפיל פּערזענליכע ענינים גע־שליכטעט? וויפיל מענשן געהאָלפן אין זייערע אַמביציעס? העלפן דער־גרייכן זאַכן? איז עס אַ לעקטאָר אָדער אַ שרייבער, האָט חיים שאַפּיראָ ניט געשפּאָרט פון זיין צייט און צוגעלייגט אַ האַנט.

ביי מיר דערוועקט זיך אַ טיפער דאַנק צו חיים שאַפּיראָ פאַר די שעה'ען, ווען שבת נאָכמיטאָג, נאָך אַ פולער וואָך פון אָנגעשטרענגטער אַרבעט, האָט ער אָפּגעגעבן זיין צייט און דערמוטיקונג מיט'ן קאָמיטעט אַרויסצוגעבן מיין אייגן בוך לידער, און זיין אָפּיס היימיש געמאַכט פאַר אונזער קאָמיטעט. בין איך דאָך ניט די איינציקע, ביי וועלכע אַזאַ דאַנק איז כשר פאַרדינט מצד חיים'ען.

חיים שאַפּיראָ איז אַ צאַרטער פאָטער און פאַמיליע־מענש. נאָר ער שטעלט זיך ניט אָפּ אַוועקצוגעמען שעה'ען און טעג גאַנצע און אָוונטן פון זיין אייגענער היים, ווען עס האַנדלט זיך וועגן געזעלשאַפטלאַער אַרבעט.

מוז מען דאָ אויך געבן אַ גרויסן יישר כח זיין פרוי בתיה שאַפּיראָ, וועלכע איז מסכים אַוועקצוגעבן שעה'ען, טעג און אָוונטן, אינדערוואָכנס און אָפטמאָל יום־טובים, פון איר פּערזענליכן לעבן און מיט גוטוויליקייט מעט־העלפן חיים שאַפּיראָ אין זיין כלל־טועריי.

אָט דער צובונד און נייגונג צו זיין צווישן די ברייטע רייען, האָבן מסתמא באַשטימט זיין אויסוואַל צו ווערן אַ לאָיער, אַן אַדוואָקאַט. די פּראָ־פעסיע, וועלכער ער דינט מיט שטאָלץ ביז היינט.

נישטאָ כמעט קיין איין בנין אין לאָס אַנגעלעס, פאַר וועלכן חיים שאַ־פּיראָ האָט ניט געפירט קיין „קאַמפּיין" צו זאַמלען געלט, און צענדליקער טויזנטער געשאַפן. די פאָלקס־הויז, דער סאַניטאַריום פאַר טובערקולאָזע אין דוארטע, און נאָך און נאָך.

די ברייטע אידישע פאָלקסשיכטן פון לאָס אַנגעלעס ווייסן עס און שאַצן אָפּ די ענערגיע פון אַ מענשן ,וואָס איז שטענדיק וויליק צו דינען יענעם פון האַרצן, מיט באַגייסטערונג.

חיים שאַפּיראָ'ס באַגייסטערונג איז נאָך יונג. די יאָרן, שווערע יאָרן, האָבן איבער איר קיין האַפט ניט. דאָס האַרץ און נשמה ווייסן ניט פון אַזאַ דימענסיע, ווי צייט.

דאָס איראַציאָנאַלע אין אונז האָט זיך אירע אייגענע געזעצן. וואָס פאַרמאַטערט דער גוף, אַלץ יונגער אונזער שטרעבונג, טיפער אונזער

וואָרט, מער בענקשאַפט נאָך דערגרייכונג, מער אומעט פאַר דאָס־ניט־דער־גרייכטע, פאַר דאָס־ניט־דערציילטע.

וואָס העכער, אַלץ ווייטער די שפּיצן פון דערגרייכונג.

איך ווייס: עס זיינען פאַראַן מיינונגען, אַז חיים שאַפּירא איז ווייניק קאָנצענטרירט אויף איין ליניע.

אייניקע ווילן אים זעהן נאָר אין איין פּאַרטיי, אין זייער פּאַרטיי, פאַרשטייט זיך. און מען האָט פּרעטענזיעס.

אָבער... אָבער דענקען אַזוי, הייסט ניט פאַרשטיין חיים שאַפּירא.
חיים שאַפּירא איז ניט דער מענש פון פּאַרטיי־אויסגעהאַלטנקייט, פון פּאַרטיי דיסציפּלין, ער איז ניט קיין מענש פון שטרענגקייט בכלל.

עס וועט אַרויסרופן ביי אונז אַלעמען אַ שמייכל, ווען מיר וועלן זיך פאָרשטעלן חיים'ען מיט אַ שטרענגער מינע. — ער קען עס ניט און דאַרף עס ניט קענען — ניט נויטיק פאַר אים.

האָט דען אונזער לעבן איין איינציקן אַספּעקט? קען דען נאָר איין פּאַרטיי, איין ליניע באַצייכענען און אויסדריקן אַלע איבערלעבענישן פון אונ־זער פאָלקס־פּנים?

קען איין שטריך, איין ליניע אויסדריקן דעם אַספּעקט פון מיליאָנען?

ווען עס וואָלט געווען אַזוי, וואָלטן מיר אין לעבן אונזערן, אין געזעלשאַפטלאַכן לעבן פון אונזערע מאַסן אויך געהאַט נאָר איין ליניע.

עס איז אָבער ניט אַזוי, און גוט איז עס וואָס עס איז ניט אַזוי.
דאָס לעבן איז אָקעאַן און מדבר צוזאַמען, סאַד און שטיין, באַרג און טאָל, הימל און ערד, און ערד און שטערן.

רופט זיך דען אַן עכאָ־אָפּ נאָר אויף איין קלאַנג? און דער מענש, וועל־כער טראָגט אין זיך טויזנטער עכאָס, און אַזוי איז דער מענש, — דער אָפּרוף אין אונז ענטפערט מיט טויזנטער עכאָס אַנטקעגן דעם לעבן, וואָס שאַלט אַריין אין אונז.

און עד היום פאַרמאָגט ער אין זיך אויך אַ סך קינדערישעס.
איז עס אויך גוט אַזוי. ווייל קינדער זיינען קליגער, אין תוך גענומען,

פון אונז, גרויסע. ווייזער, אלנפאלס.

זיי פארמאָגן די ווייזהייט פון ניט פארגרויט ווערן אין דער גרויקייט, פון טראָגן זוניקייט, גלויבן, געלעכטער, שמייכל, און ווערן אנטציקט און באגייסטערט.

און יעדער טאָג פארמאָגט זיין נייאיקייט, זיין פרישע, נייע זון, און ברענגט נייע אימפולסן.

אָט די איינגשאפט צו זיין באגייסטערט, (און ווער עס איז אליין באַגייסטערט מוז אויך באגייסטערן), אָט דעם גרויסן, וויכטיקן קינדערשן טאלאנט פארמאָגט חיים שאפּירא — ער האָט אים ניט פארלאָרן, דעם טאלאנט פון אן ענטוזיאסט, פון א גלויביקן, פון אן עקסטאַטיקער.

דערפאר טאקי איז ער מיט אלעמען, ניט נאָר מיט אייניקע און איינצעלנע. דערפאר איז ער איצט ניט אליין. דערפאר געפינט ער שטענדיק, אז עס איז בעסער אלע צוזאמען, אלע אינאיינעם, איידער יעדערער באַזונדער, זיין א יחיד אין א ווינקעלע, אפילו אין א פארטיי־ווינקעלע. דערפאר איז ער טאקע דאָ, אין לעבן אונזערן, איינער פון די ערשטע געווען צו גיין אין דער פאראייניקטער אקציע, אין דעם פאראייניקטן פראָנט און שמידן אים און האמערן מיט זיין וואָרט, כדי מער האפט, מער פעסטקייט זאָל באקומען אונזער פראָנט, מער אייזן, מער קראפט, מער כח.

לאָמיר ניט זוכן זיינע שוואכקייטן — ער באהאלט זיי ניט.

אין אייניקע זיינע שוואכקייטן ליגט זיין כח.
ער איז אזוי, ווי ער איז.

ער איז מיט אונז, ניט מיט איינצעלנע. מיט אונז אלעמען. אונזער מיטגייער.

דר. חיים זשיטלאָווסקי

פון גאנצן הארצן באגריס איך מיין פריינט און חבר, חיים שאַפּיראָ, צו זיין פופציק־יאָריקן יובילעי. איך ווינש אים נאָך פילע און פילע יאָרן פון פראָדוקטיווער געזעלשאַפטלעכער ארבעט, סיי אויפ'ן פעלד פון הילף פאר ליידנדיקע יחידים, סאי אין דעם דינסט פאר יענע אידעאלן, וואָס דארפן ברענגען די באפרייאונג פון אלע אונטערדריקטע קלאסן און פעלקער, סאי אין זיין איבער איבערגעגעבענער טרייקייט צו דער פולער סאָציאלער און נאַציאָנאַלער באפרייאונג פון אונזער אייגענעם אידישן פאָלק.

דר. חיים זשיטלאָווסקי.

ש. ניגער

צום חיים שאַפּיראָ יובילעי קאָמיטעט

עס האָט מיך באמת געפרייט צו דערוויסן זיך פון אייער בריוו, אַז לאָס אנדזשעלעס גרייט צו אַ יום־טוב לכבוד דעם פופציגסטן געבורטסטאָג פון אונזער פריינט חיים שאַפּיראָ — אַ פּערזאָן, וואָס פאראייניגט אויף אַזאַ אומגעריכטן אופן די קונסט פון ריידן מיט דער קונסט פון טאָן.

מיר האָבן נישט קיין סך אַזוינע רעדנער, ווי דער יובילאַר; נאָך וויניגער האָבן מיר שיינע רעדנער, וואָס זיינען צו גלייכער צייט אויך ענערגישע און איבערגעגעבענע געזעלשאַפטלעכע טוער.

זאָל ער לאַנג לעבן און זאָל זיין ווייטערדיגע ארבעט זיין אַזוי פרוכטבאַר ווי ביז אַהער!

מיט פריינטלעכסטן גרוס, אייער

ש. ניגער

ב. וולאַדעק

צו חיים שאַפּיראָ'ס 50־יאָריקן יובילײ

אַ סך, אַ סך יאָרן זײַנען פֿאַרלאָפֿן, זינט איך האָב זיך געטראָפֿן מיט חיים שאַפּיראָ צום ערשטן מאָל, אין לאָס אַנדזשעלעס. די וועלט איז דאַן געווען אַ סך גרעסער און אַ סך שענער ווי הײַנט. אָבער לאָס אַנדזשעלעס איז דאַן געווען אַ סך קלענער און אַ סך מיאוס'ער. אָבער דער פֿאַקט אַלײן, וואָס מיר האָבן זיך געטראָפֿן און געוואָרן פֿרײַנט, קומט פּופּציק פּראָצענט פֿון חיים שאַפּיראָ. איך בין דאַן געווען אַן ערשט אָריבערגעקומענער בונדיסט פֿון רוסלאַנד און חיים שאַפּיראָ איז געווען אַ פּועל־ציון. דורך די אַלע יאָרן האָבן מיר זיך ביידע אויסגעגרינט און מיר האָבן זיך שוין צוגעוואוינט צו דעם געדאַנק, אַז מיינונגס־פֿאַרשידנהייטן האָבן נישט און דאַרפֿן ניט האָבן קיין ווירקונג אויף פּערזענלעכע באַציאונגען. אָבער דאַן זײַנען מיר ביידע געווען ערשט אַרויס פֿון דעם קאַלך־אויוון פֿון דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג און רעוואָלוציאָנערער אומטאָלעראַנץ. אמווייניגסטענס בין איך עס געווען און איך שטעל מיך פֿאָר, אַז חיים שאַפּיראָ האָט געמוזט זײַן אויסערגעוויינלאַך טאַקטיש און צוריקגעהאַלטן נישט צו דערצאָרנען דעם בונדיסט אין מיר. פֿון יעמאָלט אָן האָב איך קיינמאָל נישט פֿאַרפֿעלט אים צו זען, ווען איך בין געווען אין לאָס אַנדזשעלעס און ער איז איינער פֿון מײַנע אַדרעסן אין אייער מערקווירדיגער שטאָט.

די איינציקע פֿאַרדריסלעכע זאַך איז, וואָס אונזער דור ווערט עלטער. מיט דעם מיין איך נישט צו זאָגן, חס ושלום, אַז צו זײַן פּופּציק יאָר מיינט זײַן אַלט. איך קען זאָגן חיים שאַפּיראָן, אַז איך בין אין דעם קלאָס שוין באַלד צוויי יאָר און דענק נישט אַז עס איז אַזוי שלעכט. אָבער אַ סאָרט אָנ־זאָג — אַ סאָרט „סאַמאָנס" איז עס טאַקע יאָ. און זייער אָפֿט פֿרעג איך זיך — ווער וועט אונז פֿאַרבייטן?

איך בין ווייניג באַקאַנט מיט חיים שאַפּיראָ'ס אַלגעמיינער טעטיקייט, אָבער זײַן אידישע טעטיקייט איז ברייט און אַלזייטיג און איז געבויט אי אויף אַ ברייטן פֿאַרשטאַנד פֿון אידישן לעבן, אי אויף אַ טיפֿער סימפּאַטיע מיט די נויטן און פּראָבלעמען פֿון די אידישע מאַסן. ער איז אַ הונדערט־פּראָצענטיקער איד אין גוטן זין פֿון וואָרט, און ווײַל ער איז עס, איז קיין אידישע זאַך אים נישט פֿרעמד, איז קיין אידישע זאַך נישט צו קליין צו גע־ווינען זײַן צײַט און זײַן אַרבעט. ער האָט געשפּילט אַ גרויסע און קאָנסטרוק־טיווע ראָלע אין דעם קולטורעלן לעבן פֿון דעם וואַקסענדן אידישן ישוב אין לאָס אַנדזשעלעס און עס איז כמעט נישט מעגלאַך זיך פֿאָרצושטעלן די אידישע לאָס אַנדזשעלעס אָן חיים שאַפּיראָ.

צו זײַן פּופּציק יאָריקן געבורטסטאָג ווײַל איך אים ווינטשן צוויי זאַכן: ערשטנס — אַז ער זאָל נאָך האָבן מיט זײַן פֿאַמיליע אַ סך פֿולע, געזונטע און פּרוכטבאַרע יאָרן; און צווייטנס — אַז ווען ער וועט פֿילן אַז ער האָט שוין זײַן חלק אָפּגעטאָן, זאָל ער נישט האָבן צו זאָרגן, וועמען איבערצוגעבן זײַן אַרבעט.

פּעשע שאַפּיראָ

חיים שאַפּיראָ'ס מוטער

ביים גראַדואירן לאָיער און
אַלס דעקלאַמאַטאָר

באַפרייט פון טורמע —
פאָרט קיין אמעריקע

באַגריסונג פון אַמ־אָפּטייל פון
יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט

פופציק יאָר איז אַ וויכטיקע דאַטע אין מענטשנס לעבן. במשך פון דעם פּעריאָד קריסטאַליזירט זיך און בילדעט זיך אויס אַ באַשטימטע וועלטאַנשויאונג מיט אַ קלאָרן צוגאַנג צו די פּראָבלעמען פון מענטש און וועלט.

עס איז אַ גרויסע דערגרייכונג, וואָס נאָר יחידי סגולה זיינען זוכה דערצו, צו קענען וואַרפן אַ בליק אויף דער פאַרגאַנגענהייט און זיך דערמאָנען אָן דעם דורכגעגאַנגענעם וועג מיט צופרידנקייט.

דער בעל היובל איז פון די גאָר ווייניקע, וואָס האָט זיין פאַרגאַנגענהייט ניט איינגעצאַמט אין די ד׳ אַמות פון זיין פּריוואַטן לעבן, נאָר האָט געווידמעט זיין בעסטע צייט צו געזעלשאַפטלעכע פּראָבלעמען בכלל און יידישע קולטור אינטערעסן בפרט.

דער נאָמען חיים שאַפּיראָ איז ענג פאַרבונדן מיט די פאַרשיידענע קולטור־אינסטיטוציעס, בתוכם מיט דעם יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט. פאַרשטייער פון צישאַ, ייוואָ און אַנדערע, געפינען ביי חבר שאַפּיראָ אַלעמאָל אַ פריינדלעכע גאַסט־הויז און אַ סאָלידן אָנהאַלט פאַר זייער אַרבעט. מען ווייסט שוין, אַז יעדער אַקציע פאַר יידישע קולטור־צוועקן וועט האָבן זיין פולע הארציקע קאָאָפּעראַציע.

דער יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט איז באַזונדערס צופרידן צו באַגריסן זיין חשובן מיטגליד חיים שאַפּיראָ פאַר זיין גרויסער ליבע און טיפער פאַרשטענדעניש, וואָס ער האָט אַרויסגעוויזן לגבי דעם ייוואָ און זיין אַרבעט. אַזעלכע מיטגלידער זיינען די זיילן, אויף וועלכע עס רוט די געביידע פון דעם יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט.

מיר שיקן דעם יובילאַר אונזערע האַרציקסטע ברכות און ווינטשונגען, ער זאָל מאַריך ימים זיין; זאָל זיין וויטערדיקער וועג אין לעבן זיין ניט ווייניקער פּראָדוקטיוו לטובת דער יידישער געזעלשאַפטלעכקייט, ווי אין דער פאַרגאַנגענהייט.

אַמעריקאַנער אָפּטייל פון

יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט.

באַגריסונג פון אַמעריקאַנער „אָרט״ פעדעראַציע

טייערע פריינט!

מיר, די אַמעריקאַנער „אָרט״ פעדעראַציע, פאַראייניקן זיך צו דער גרויסער פרייד פון אייער יום־טוב, צו די יובל־פייערונגען פון דעם פופציקיאָריקן געבוירן־טאָג פון אונזער אַלעמענס פריינט, דעם פאָרזיצער פון אונזער קאָמיטעט אין לאָס אַנדזשעלעס, פריינט חיים שאַפּיראָ.

עס איז אַ וואונדערבאַרער, אָבער געוויס ניט קיין צופעליקער צונויפפאַל, וואָס דעם יובילייַ פייערן אַזוי פיל אינסטיטוציעס און אָרגאַניזאַציעס פון דעם אידישן פאָלקס־לעבן דאָ אין אַמעריקע.

אַ סאָציאַליסטיש־דענקענדיגער קולטור און כלל־טוער, ווי עס שרייבן מיט רעכט די אָרגאַניזאַטאָרן פון דעם יובילייַ, מוז איצט, אין דעם שווערן, נסיונות׳פולן מאָמענט פון דעם אידישן מאַסנלעבן באַדינגען אַ סך פראָנטן פון אונזערע קאַמפּס־פּאָזיציעס.

טאָן די שליחות פון באַשאַפן די רפואה פאַר אונזער סאָציאַל־עקאָנאָמישער צוריקגעשטאַנענקייט פאַלט אויף אַזאַ האַרמאָנישן אופן צונויף מיט דעם ביטערן קאַמף פאַר אונזער קולטור־שטייגערונג, פאַר אונזער גייסטיקער זעלבסט־אַנערקענונג, פאַר די רעכט פון אונזער שפּראַך און קולטור.

עס האָט דער היסטאָריש־אויסגעפּרובטער אינסטינקט מיט יאָרן צוריק דעם בעסערן טייל פון אונזער אינטעליגענץ אַריינגעלייגט דעם גליקלעכן רעיון פון באַשאַפן די גרויסע „אָרט״־באַוועגונג — די באַוועגונג פון איבערשיכטן, פון פּראָדוקטיוויזירן דעם עמק־הבכא פון אונזער מאַסנלעבן; געזונט מאַכן דאָס לעבן פון מיליאָנען אידן, וועמעס איצטיגע טראַגישע ווירקלעכקייט טרייבט מיט אַזעלכע בלוטיקע בייטשן צו ענדערן זייער לעבן, צו איבערגיין צו פּראָדוקטיווע אַרבעטס־פאָרמען פון לעבן.

דער גרויסער מאָראַלישער פאַטאָס פאַר פרייהייט, ברויט, אַרבעט און קולטור, איז צונויפגעפאַלן באַלד ביים בראשית פון אונזער באַוועגונג, און איצט, מער ווי שטענדיג, מיט אונזער אינעווייניגסטן פּראָטעסט, סיי געגן אונזער פּאָליטישער און נאַציאָנאַלער רעכטלאָזיקייט, סיי געגן אונזער אייגענער פּרוכטלאָזיקייט, אונזער אָפּגעריסנקייט פון די געזונטע אַרבעטס־קוואַלן.

דורך אונזער „אָרט״־אַרבעט גיסט זיך צענויף דער נעזאַנג פון אונזערע

דערוואַכטע מוסקולן, מיט דער דערוואַכונג פֿון אונזערע געהירן, מיט דעם לויטערן ווילן צו זיין געזונטע און נאָרמאַל־שאַפֿנדיקע אידן־בירגער אויף דער גרויסער וועלט־טעריטאָריע, אויף וועלכער דער געשיכטלעכער גורל האָט זיי צושפּרייט.

דאָס דערנענטערן זיך פֿון דער אינטעליגענץ צו אונזער אַרבעט איז אַ היסטאָרישע באַרעכטיקונג פֿאַר די נאַציאָנאַלע און סאָציאַל־פּאָליטישע פֿליכטן וועלכע זי, די אינטעליגענץ, דאַרף טראָגן לגבי די אידישע פֿאָלקס־מאַסן.

מיט זיין לעבן, מיט זייניי יאָרן פֿון אַרבעט, האָט אונזער ליבער יובילאַר דאָ אין אַמעריקאַ, באַזונדערס אין לאָס־אַנדזשעלעס, רעאַבילימירט דעם אידישן פֿאָלקס־אינטעליגענט, וועלכער פֿאַרגעסט זיך זייער אָפֿט וואו זיין וועג איז און מיט וועמען זיין אָרט דאַרף זיין. ער האָט מיט זיין אַרבעט דעמאָנסטרירט, אַז טריי דער אידישער פֿאָלקס־מאַסע קען מען זיין נאָר מיט געזונטע, שעפֿערישע אַרבעטס־טאַטן, און אַז ביי אַ גוטן ווילן געפֿינט מען צייט צו לערנען, ווייזן און פֿירן דורך אמת׳ער פֿאָלקס־אַרבעט צו אַ בעסערן און שענערן מאָרגן.

פֿאַרמאָגט די אידישע אַמעריקאַ אין אונזער ליבן פּריינט, חיים שאַפּיראָ, איינעם פֿון די, וואָס האָט דעם אידישן פֿאָלקסלעבן אַזוי געטריי געדינט, וועלכער איז נאָך איצט פֿול מיט גלויבן אין אירע באַפֿרייענדיקע און שעפֿערישע אידעאַלן.

ווינטשן מיר אים, זיין משפּחה, פֿון גאַנצן האַרצן אַריכת־ימים, מוט און כח נאָך לאַנג צו שטיין אויף דער שיינער פּאָזיציע, וועלכע ער האָט אין געזעלשאַפֿטלעכן לעבן אויסגעקליבן, און פֿון דאַנען אַרבעטן און קעמפֿן פֿאַר די ערלאַכע אידעאַלן פֿון אַן אַרבעטענדיקן סאָציאַל און נאַציאָנאַל באַפֿרייטן אידן, וועלכער זאָל באַרעכטיקן אונזערע האָפֿענונגען פֿאַר אַ שענערער און בעסערער צוקונפֿט פֿאַר די אידישע פֿאָלקסמאַסן פֿון גאָר דער וועלט.

אונזער יובילאַר, אַלע אונזערע פּריינט, די האַרציקסטע באַגריסונג.

אַמעריקאַנער „אָרט" פֿעדעראַציע

פֿיליפּ בלאַק, עקזעקוטיוו דירעקטאָר

ד"ר נח מייזעל (ווילנע)

ליער חשובע פריינט!

שוין אין די ערשטע אייניקע טעג, נאָך דעם ווי איך בין געקומען אין לאַנד אנדזשעלעס, האָב איך זיך געקענט לייכט דערוויסן, אַז לאָס אנדזשעלע־סער יידישע דעמאָקראַטישע געזעלשאַפטלעכקייט האָט אַ צענטער; די פעדים פון אַלע געזעלשאַפטלעכע איניציאַטיוועס און אויפטועס ציען זיך צו אים. דער צענטער הייסט חיים שאַפּיראָ.

אַז איך האָב זיך מיט אים נענטער באַקאַנט, האָב איך דערזען פאַרוואָס דאָס איז אַזוי.

חיים שאַפּיראָ'ס האַרץ רופט זיך אָפּ אויף יעדער אמת'ער נויט, אויף יעדן רוף פאַראויס און העכער. עס איז אַן אינסטרומענט, וואָס קלינגט אין אוניסאָן מיט אַלע פאָדערונגען פון יושר, שיינקייט און דערהויבנקייט. חיים שאַפּיראָ שטעלט זיך פאַר זיי איין און פאַרמאָגט פאַר זיי די בעסטע טענער און ווערטער.

די יידישע נשמהדיקייט האָט זיך ביי חיים שאַפּיראָ פריער צענויפגע־וועבט מיט די אידעאַליסטישע שטרעבונגען פון דער רוסישער רעוואָלוציאָ־נערער יוגנט און שפּעטער איינגעזאַפּט אין זיך די בעסטע טראַדיציעס פון אַמעריקאַנער ליבע צו פרייהייט.

גוט וואָס דער גורל האָט אים פאַרטראָגן אין לאָס אנדזשעלעס! אין דער זון פון קאַליפאָרניע אַנטוויקלען אַזעלכע מענטשן זייערע כוחות; אין דער היינטיקער קאַלטער אייראָפּע ווערן זיי צו־אָפּט צעטראָטן.

איך גלויב און איך האָף, אַז חיים שאַפּיראָן וועט באַשערט זיין נאָך אַרויסווייזן אַלע זיינע מעגלעכקייטן אין דער אַנדערער העלפט פון זיין לעבן.

ביי דער געלעגנהייט שיק איך מיין וואַרעמסטן גרוס צו חיים שאַפּיראָס לעבנסבאַגלייטערין, בתיה שאַפּיראָ. איז דאָס ניט אַ פאַרדינסט פון חיים שאַפּיראָ צו געפינען אַזאַ פריינט אין לעבן?

דר. נח מייזעל

ג. כּאַנין

באַגריסונג פון בילדונגס דירעקטאָר פון אַרבעטער רינג

ליבער לעוויט:

דערהאַלטן אייער איינלאַדונג צום 50 יאָריקן יובילייאום פון חיים שאַפּירא. מיך פאַרדריסט זייער וואָס מיר זיינען דריי טויזנט מייל פון לאָס אַנדזשעלעס און איך וועל זיך ניט קענען באַטייליקן אין דעם יובילייאום פון אַ מענטשן, וועלכער האָט איבער 30 יאָר געדינט טריי און לאָיאַל דער סאָציאַליסטישער און אַרבעטער־באַוועגונג סיי אויף דעם זייט און סיי אויף יענעם זייט ים.

חיים שאַפּירא איז צוגעטראָטן צו דער סאָציאַליסטישער און אַרבעטער באַוועגונג ניט צוליב דעם, וואָס אים האָט זיך געלעבט שווער אין שאָפּ. אים האָט געבראַכט צו דער סאָציאַליסטישער באַוועגונג אַ געפיל אַ מאָראַלישער, אַ געפיל אַן עטישער. אַלץ וואָס ער האָט געטאָן אין געזעלשאַפטלעכן לעבן, איז געווען דיקטירט פון די אויבנדערמאָנטע מאָטיוון.

גריסט אים אין מיין נאָמען צו זיין 50 יאָריקן יובילייאום, און זאָגט אים, אַז איך ווינטש אים לאַנגע יאָרן און וויטערדיקע טעטיקייט אין דער אַרבעטער באַוועגונג.

מיט פריינדליכן גרוס, אייער

ג. כּאַנין, בילדונגס דירעקטאָר פון אַ. ר.

סענטראַל דזשואיש קאָמיטע

די סענטראַל דזשואיש קאָמיטע פאַרצייכנט מיט ליבע און אַכטונג דעם 50־יעריקן יובילעאום פון איר פריינט און לייטענדן גייסט—חיים שאַפּירא.

אין דער גרויסער אַרבעט, וועלכע ער האָט אָנגעפאַנגען און וועלכע די סענטראַל דזשואיש קאָמיטע זעצט פאָר, געפינען מיר אימער זיין האַרציקע הילף און אינספּיראַציע. דעריבער איז היינטיקער יום־טוב באַזונדערס אונזער יום־טוב. זיי געגרוסט, טייערער חבר.

מיט גרוים דרך־ארץ

סענטראַל דזשואיש קאָמיטע

וויליאַם אייזענבערג, פּרעזידענט.

י. לעוויט

באַגריסונג פון אַרבעטער רינג אין קאַליפאָרניע צו זיין מיטגליד חיים שאַפּיראָ

ביי דער לעצטער סטייט־קאָנפערענץ פון ארבעטער רינג, וועלכע איז געהאַלטן געוואָרן דעם פערטן און פינפטן סעפטעמבער אין דער שטאָט פרעז־נאָ, איז איינשטימיק אָנגענומען געוואָרן אַ רעזאָלוציע צו באַגריסן חיים שאַפּיראָ — איינעם פון די ערשטע מיטגלידער פון ארבעטער רינג אין לאָס אַנדזשעלעס, און איינעם, וואָס האָט מיט וואָרט און מיט אַרבעט געהאָלפן דעם אַרבעטער רינג וואַקסן, גרוים און איינפלוסרייך ווערן — צו דער פייע־רונג פון זיין פופציקסטן געבורטסטאָג.

די סאַוטהערן קאַליפאָרניע דיסטריקט קאָמיטע האָט אויך באַשלאָסן איינשטימיג צו באַטייליקן זיך אין דער פייערונג און צו באַגריסן דעם יובי־ליאַר אין נאָמען פון דער גאַנצער מיטגלידערשאַפט, אין דעם יובילײ־בוך, וואָס די אַראַנדזשמענט קאָמיטע גיט אַרויס לכבוד דער געלעגנהייט.

מיר זיינען, נאַטירליך, זייער שטאָלץ צו האָבן חיים שאַפּיראָ אַלס אונ־זער מיטגליד, ווייל ער פאַרטרעט, סיי אַלס פערזאָן און סיי מיט זיין טעטי־קייט, די אידעאַלן און פּרינציפּן פון אַרבעטער רינג, אויף יעדן געביט פון אַרבעטער רינג טעטיקייט.

חיים שאַפּיראָ דינט מיט דער גרעסטער אויפריכטיקייט די אינטערעסן פון דער אָרגאַניזירטער אַרבעטער באַוועגונג, פּאָליטיש און אינדוסטריעל. ער איז אימער גרייט די דאָזיקע אינטערעסן צו פאַרטיידיקן אַקטועל.

חיים שאַפּיראָ איז אַ טייל פון די אידישע פאָלקסמאַסן און ער פילט זיך פאַרקניפּט און פאַרבונדן מיט די מאַסן אין זייער טאָג־טעגלעכן קאַמף, סיי אויפ'ן געביט פון שפּראַך און סיי אויפ'ן געביט פון געגנזייטיקער הילף.

חיים שאַפּיראָ שטרעבט אַריינצוברענגען אייניקייט און פריינדשאַפט אין די רייען פון דער אַרבעטער באַוועגונג און אין די רייען פון די אידישע פאָלקסמאַסן.

און חיים שאַפּיראָ איז אַ סאָציאַליסט, וועלכער שטרעבט און אַרבעט געגן דער הייגטיקער קאַפּיטאַליסטישער סיסטעם, וועלכע איז געבויט אויף עקספּלואַטאַציע, אונטערדריקונג, האַס און מלחמה — פאַר אַ סיסטעם פון

גלייכהייט, פרייהייט און ברידערליכקייט—פאר א סאָציאַליסטישער אָרדנונג.

די אַלע אויסגערעכנטע פּונקטן, וועלכע גייען אריין אין לעבנס פּראָגראַם פון חיים שאַפּיראַ, זיינען אויך אין דער פּראָגראַם פון ארבעטער רינג און זיי־נע מיטגלידער.

חיים שאַפּיראַ, אַלס מיטגליד, און דער ארבעטער רינג אַלס אָרגאַניזאַ־ציע, זיינען איינס. ניטאָ צווישן זיי קיין צוטיילונג, דעריבער פילן מיר זיך זייער נאָענטע מחותנים אויף זיין שמחה.

אונזער וואונש — דער וואונש פון די פילע מיטגלידער צו חיים שאַפּיראָ איז א וואונש פון פריינדשאַפט, א וואונש פון א לאַנג און ניצלאך לעבן; א וואונש פון א לעבן פון קאַמף פון ליכטיקייט געגן פינצטערניש; פון פריי־הייט געגן שקלאַפעריי, און פון דעמאָקראַטיע געגן דיקטאַטור.

פאַר אונזערע געמיינזאַמע אידעאַלן האָפן מיר פאַרצוזעצן די ארבעט צוזאַמען, ביז די פרייע סאָציאַליסטישע געזעלשאַפט וועט באַזיגן די אינדי־ווידואַליסטיש־קאַפּיטאַליסטישע אָרדנונג.

מיט די הארציקסטע גרוסן אינ׳ם נאָמען פון אונזער גרויסער מיטגלידער־שאַפט —

סאַוטערן קאַליפאָרניע דיסטריקט קאַמיטע אַרבעטער רינג

י. לעוויט, טשערמאַן

מאָריס מאָסקאָוויטש

מיין הארציקער פריינט חיים!

דערלויבט מיר צו זאָגן אָט די עטלאכע ווערטער צו אייער פופציק יאָריקן יובילעאום:

עטוואָס גוטעס איז פאַראַן אין יעדן מענשן, אָבער אַזוי פיל גוטעס זאָל זיך אריינכאַפּן אין איין מענשן — איז א זעלטענהייט.

איר האָט א גוטן קאָפּ, א גאָלדענע האַרץ, א ליכטיקע געשטאַלט; און איך ווינש אייך, אַז אין די נעקסטע פופציק יאָר פון אייער לעבן זאָלט איר באַלוינט ווערן פאַר אַלדאָס־גוטס, וואָס איר האָט געטאָן — ווי איר האָט עס כשר פאַרדינט.

דאָס ווינשט אייך פון סאַמע טיפן הארצן אייער פריינט

מאָריס מאָסקאָוויטש און זיין פאַמיליע

זלמן רייזין (ווילנע)

צום חיים שאַפּיראָ יובל־קאָמיטעט

לאָס אַנדזשעלעס

טייערע פריינט!

עס איז פאַר מיר אַן אַנגענעמער חוב צו באַטייליקן זיך אויך דורך מיין פּערזענלעכער באַגריסונג אין דער גרויסער שמחה פון דער אידישער אינטעליגענץ אין דער „מלאָכים־שטאָט" לכבוד איר ווירדיקן חיים שאַפּיראָ.

עס זיינען מיר נאָך פריש אין זיכרון די שעה'ן, וואָס איך האָב פאַרבראַכט אין דער סביבה פון דעם געפייערטן פריינט. מיט זיין ליבליכער גאַסטפריינדלעכקייט און חברישקייט האָט ער מיר געמאַכט היימיש און נאָענט די פאַר מיר נייע און ווייטע שטאָט. עס דערמאָנט זיך, אַזוי ווי היינט וואָלט עס געווען, דער איידעלער פּאַטאָס פון זיין רעדע אַלס פאָרזיצער אויף מיין באַנקעט אין לאָס אַנדזשעלעס אין יאָר 1930 — אַ רעדע, וואָס האָט דערהויבן און געמוטיקט.

איך וויל זיך דערלויבן אַ פּלאַגיאַט, און ווי — אים צו לאַנגע יאָר — ר' מרדכילע (חיים טשעמערינסקי) צו ד"ר חיים זשיטלאָווסקי'ס יובל, רוף איך אויס איבער אָקעאַן און קאָנטינענטן לכבוד דעם בעל־יובל חיים שאַפּיראָ:

— לחיים, ר' חיים! ליובל כפלים!

זלמן רייזין.

די אינדעפּענדענט לײדיס סיק בענעפיט און פרי לאָאַן סאָסייטי

ליבער פריינט חיים שאַפּיראָ:

מיר באַגריסן אייך האַרציק צו אייער יום טוב. מיר ווינשן אייך מערערע יאָרן פון פּרוכטבאַרער טעטיקייט פאַר אונז און אונזער אידישן געזעלשאַפטלעכן לעבן.

דאָראַ ס. בוטאָוו, פינאַנץ־סעקרעטאַר.

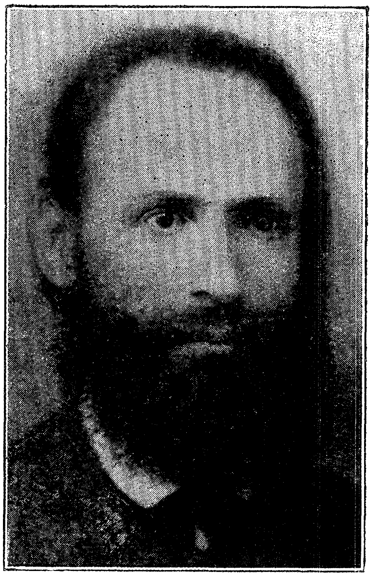

ישראל שאַפּיראָ
חיים שאַפּיראָ'ס פּאָטער

קיילע שאַפּיראָ-אַנשען
איינציקע שוועסטער פון חיים שאַפּירא

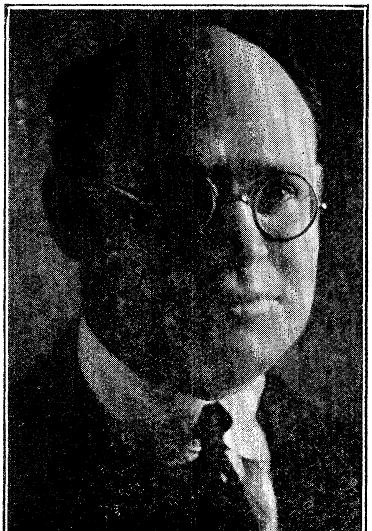

אַהרן שאַפּיראָ ע"ה
דער ברודער פון חיים שאַפּיראָ.

א. מאַגיד

חיים שאַפּיראָ מיט 28 יאָר צוריק

מיט 28 יאָר צוריק איז לאָס אַנדזשעלעס געווען גאָרניט קיין גרויסע שטאָט. מיר האָבן דאַן געהאַט פּילע פּאַלמען־בוימער, אָבער גאָר ווייניק אידן. און די אידן וואָס זיינען יאָ געווען, האָבן געוואוינט צעוואָרפן. אין דער איצטיקער אידישער באָיל־הייטס האָבן דאַן זיך געפונען אפשר וועלכע פינף אידישע פאַמיליעס.

ביי יענער צייט האָב איך איינמאָל באַקומען אַן איינלאַדונג פון איינעם א מר. פראַזין, צו קומען אין א פּריוויט אָונט צו א מיטינג פון א אידיש־ליטעראַרישן פאַראיין. זיכער בין איך געוואָרן נייגעריק און געגאַנגען צום מיטינג.

געקומען בין איך אין בורבענק האָל אויף מעין סטריט און געפונען אין א קליינעם טונקל־באַלויכטענעם צימער א מנין מענשן. דער ערשטער איינדרוק איז געווען א שווערער, אַן אומעטיקער. אָבער באַלד נאָכדעם ווי דער מיטינג איז אָנגעפאַנגען געוואָרן און נאָכדעם ווי מ'איז צוגעטראָטן צו דער ליטעראַרישער טייל פון דער פּראָגראַם, האָט זיך די שטימונג אינגאַנצן געענדערט. וואָס האָט פּאַסירט?

דער פאָרזיצער האָט פאָרגעשטעלט א יונגן שלאַנקן בחור'ל מיט א קאָפּ שוואַרצע, געדיכטע, געקרייזלטע האָר און מיט גרויסע אויסדרוקספולע אויגן, און מיט א ברייטן, אויסגעפלאָכטענעם — ווי מיר האָבן דאַן אָנגערופן — פּאָעטישן קראַוואַט, אַלס פאָרלעזער.

דער פאָרלעזער האָט געלעזן פאָלקסטימלעכע נעשיכטן פון פּרץ'ן, דעקלאַמירט פון דוד פּינסקי'ן און פון אַנדערע אידישע שריפטשטעלער. פאָרגעלעזן האָט ער גוט. זיין אידיש איז געווען א זאַפטיקער, און די אויסשפּראַך א קלאָרע, און אַלע זיינען געווען באַגייסטערט. דער קליינער, טונקעלער צימערל איז גאָר גרעסער און ליכטיקער געוואָרן. עס איז געווען אַן אמת גייסטרייכער אָונט. דער פאָרלעזער איז געווען אונזער יובילאַר—חיים שאַפּיראָ.

אַכט־און־צוואַנציק יאָר זיינען פאַרביי. אָט זע איך חיים'ען ביי א פּרוכט־סטענדל אויף היל סטריט, און אָט דערמאָן איך זיך אָן דער ערשטער קאַרטל פון חיים'ען אַלס לאָיער; אָט זע איך אים אין עליזשאַן פּאַרק, וואו

חיים פארמעסט זיך אין לויפעניש מיט אַ יונגער, אקאַרשט אָנגעקומענער, שיינער, יונגער מיידל פון רוסלאַנד, און טראַכט בשעת מעשה אַז עפּעס וועט שוין אַרויסקומען פון זייער לויפעניש און כאַפּעניש. און כך הוה: אַ קורצע ווײַלע שפּעטער דערוויסן מיר זיך — אַז חיים האָט באַשקען געגומען.

אָט זיצן מיר אויך צוזאַמען מיט חיים שאַפּיראַ אין אַ קאָמיטעט פון אַרבעטער רינג וועגן אַריבערברענגען קיין לאָס אַנדזשעלעס אַ באַוואוסטן לעקטאָר און מיר ברעכן זיך די קאָפּ, ווי אַזוי מיר וועלן קענען שאַפן די געלט, וואָס עס וועט זיין דערמיט פאַרבונדן. דער לעקטאָר ווערט געבראַכט, און דאָס געלט ווערט געשאַפן.

צוזאַמען אַרבעטן מיר אין „פּיפּלס רעליף,״ סאָציאַליסטישע פּאַרטיי, אין סאַניטאַריום און אין פילע אַנדערע אידישע געזעלשאַפטלעכע אינסטי־טוציעס.

זאָלן אַנדערע געבן אָפּשאַצונגען איבער חיים׳ס אַלזייטיקע טעטיקייטן און זיין בייטראַג צו די אַלע קולטורעלע, סאָציאַלע און רעליף אַרבעטן. פאַר מיר איז חיים נאָך אַלץ יענער יונגערמאַן, דער פאַרלעזער, וואָס באַגייסטערט מיט זיין פאָלקסטימלעכקייט. און אין דער אמת׳ן ווערן מיר דען היינט ניט אַזוי באַגייסטערט פון זיינער אַ רעדע אָדער אַפּיעל, ווי אַמאָל? ניט זייער פיל פון אונזעריקע קענען זיך דערמיט באַרימען. ער רופט נאָך אַלץ דעם איינצעלנעם און דעם כלל צו קעמפן און צו אַרבעטן פאַר אַ שענערער און בעסערער וועלט און איז אימער גרייט צו פאַרטיידיקן אַלע אונטערדריקטע און באַליידיקטע. עס איז באמת אַ פריידע צו זען, דאָס דער פופציק־יעריקער יובילאַר האָט געביטן פאַר דער גאַנצער צייט בלויז זיין אַמאָליקן „פּאָעטישן קראַוואַט.״ ווייטער האָט ער אָנגעהאַלטן די זעלבע יוגנטלעכקייט פון אַמאָל.

איך ווינש יענעם פאַרלעזער פון 28 יאָר צוריק און היינטיקן יוגנטלעכן פופציק־יאָריקן יובילאַר, לאַנגע, געזונטע און פּרוכטבאַרע יאָרן. זאָל ער ווייטער טראָגן דאָס שענערע און בעסערע אין אונזער לעבן. אין די שווערע יאָרן פאַר אונזער פאָלק און פאַר דער גאַנצער מענשהייט בכלל, נויטיקן מיר זיך אין אַזעלכע מענשן.

זייט געגריסט, ליבער חבר, חיים שאַפּיראַ! אייער,

א. מאַגיד

פ. קאַרל

חיים שאַפּיראָ דער שיין־רעדנער און פּריידיקער

צו דער געלעגנהייט פון חיים שאַפּיראָ'ס יובילײ װעלן געװיס זײַנע אַלטע פריינט שרייבן אַביסל זכרונות. װײַל איך אויך זײַן אײנער פון זײ.

איך בין אײנער פון די, װאָס האָבן זיך באַגעגנט מיט'ן יובילאַר, אַרום דרייסיק יאָר צוריק אין לאָס אַנדזשעלעס, באַלד נאָך זײַן קומען אַהער.

איך האָב דאָן געהאַט אַ קליין סטאָרקע אויף צווייטע סטריט אין שכנות מיט זײַן פאַרשטאָרבענעם ברודער אהרן'ס אַ סטאָר. פאַרבײַגייענדיג די ברידער'ס סטאָר האָב איך אימער געזען אַ יונגן מאַן, אַ בלייכן, אַ דאַרן, מיט אַ קאָפּ קוטשעראַװע האָר, זיצנדיג אין סטאָר און לעזנדיג ביכער. זײַן אויסזען האָט געמאַכט אַן אײַנדרוק און אויך זײַן נאָמען „חיים" האָט באַ־װירקט. װאָרים װער פון אונז האָט עס ניט געביטן דעם הײמישן נאָמען אויף אַן אַמעריקאַנעם? און עס איז געװען אַזאַ זעלטנהייט צו זען פאַר זיך אַן אינטעליגענטן יונגנמאַן, װאָס לעזט ענגלישע ביכער און רופט זיך „חיים."

דעם ריכטיקן חיים שאַפּיראָ האָב איך אָבער באַגעגנט ערשט מיט צען יאָר שפּעטער, אין דער צײַט פון דער װעלט־מלחמה און פון די שרעקלאַכע פּאָגראָמען אין אוקראַאינע, באַלד נאָכדעם װי די באָלשעװיקעס האָבן גענומען די מאַכט און די קאָנטר־רעװאָלוציע האָט אויסגעלאָזן איר בלוטיקן כעס אויף די אידן.

אַ גרויסער מיטינג איז אין לאָס אַנדזשעלעס אָפּגעהאַלטן געװאָרן צו פּראָטעסטירן קעגן די פּאָגראָמען און צו זאַמלען געלט פאַר דער „פּיפּלס רעליף קאָמיטע", װעלכע איז געגרינדעט געװאָרן צו קומען מיט באַלדיקע הילף צו די פּאָגראָמירטע אידן. און חיים שאַפּיראָ'ס רעדע בײַ יענעם מיטינג איז נאָך איצט שװער צו פאַרגעסן.

װי באַװאוסט, האָב איך אין מײַנע יונגע יאָרן געהאַט דאָס גליק אַרײַנ־געצויגן צו װערן אין אַ העכסט אידעאַליסטישע באַװעגונג. אַ באַװעגונג װאָס האָט געפּריידיקט די אָפּשאַפונג פון אַלעס װאָס איז שלעכט אויף דער װעלט. טשאַריטי און פּראָטעסטן האָט צו מיר זייער װייניק אַפּעלירט. איך האָב אויפריכטיק געדענקט, אַז אַזוי שנעל װי די אָרדנונג פון שלעכטס און פון אונטערדריקונג װעט אָפּגעשאַפט װערן, װעלן במילא די מענשן װערן בעסער און עס װעט מער ניט זײַן קיין פּלאַץ פאַר אָרעמקייט און אויך ניט פאַר

פּאָגראָמען. איך האָב געדענקט, אַז אַלעס וואָס מיר דאַרפן טאָן איז קעמפן קעגן דער היינטיקער סיסטעם, ווייטער זיינען אַלע אַנדערע מיטלען נאָר ווי לייגן לאַטעס אויפ'ן אַלטן צוריסענעם בגד. אָבער אַ פריינט מיינער האָט מיר צום מיטינג געבראַכט און ווען איך האָב געהערט חיים'ען ריידן איבער דער טראַגעדיע פון אונזער פאָלק, האָט ער מיט זיין ריידן ביי מיר אַרויסגערופן טרערן. גלייך מיט אַלע האָב איך געוויינט אויף די צרות פון אונזער פאָלק און פּראָטעסטירט געגן די אַכזריות'ן וואָס די פּאָגראָמשציקעס באַגייען געגען אונז.

מיין מיינונג האָט זיך פיל געענדערט נאָך יענעם מיטינג. חיים שאַפּיראָ האָט זיך מיר איינגעבאַקן אין האַרצן. ער האָט גערעדט ווי אַ נביא און געבעטן ווי אַ בעל־תפילה. ער האָט געמאַכט אַ גוואַלדיקן איינדרוק אויף אַלעמען, ניט נאָר אויף מיר אַליין. ער האָט מיר איבערצייגט און איך האָב זינט דאַן אָנגעפאַנגען צו זען זאַכן מיט אַנדערע אויגן.

זינט יענער צייט האָב איך פיל מאָל געהערט חיים'ען. ספּעציעל האָב איך אים געהערט בעת דער אַרבעט אַרום דעם סאַנאַטאָריום פאַר טובער־קולאָזע און ביי אַנדערע כלל־אַרבעט. אייערע רעדעס זיינען נאָך אַלץ באַ־גייסטערענדע און אויפקלערענדע, חיים.

צו דער פייערונג פון אייער פופציקסטן געבורטסטאָג ווינש איך אייך, איר זאָלט אָנהאַלטן אייער גוטע אַרבעט און אין דער צוקונפט זיך נאָר מער פאַרטיפן אין אייער וויסן און אייער דענקען, אַזוי, אַז אייערע צוהערער זאָלן קענען נאָך מער לערנען און געניסן פון אייערע רעדעס איבער די אידע־אַלן, וועלכע איר פּריידיקט.

פאַרגעסט קיינמאָל ניט, ליבער חיים, דאָס איר האָט די פּריווילעגיע צו באַזיצן אַ זעלטענע מתנה. דאָס איז, די קונסט פון ריידן און אַדרעסירן גרויסע מאַסן מענשן. זייער ווייניק באַזיצן דעם דאָזיקן טאַלאַנט. זייט איר דעריבער שולדיק אונז אַ חוב — אונז ווייטער צו לערנען און צו באַגייסטערן.

איך שליס זיך אָן אָן די אַלע אייערע צאָלרייכע גוטע פריינט און ווינש אייך, חיים, איר זאָלט לאַנג לעבן און זיין געזונט און אָנהאַלטן אייער שיינעם און נוצלאַכן לעבן. האַלט אויך אָן, גוטער פריינט, צו פּריידיקן גלייכהייט און פריינדשאַפט צווישן אַלע מענשן. איך ווינש אויך פון טיפסטן האַרצן צו קענען דערלעבן צוזאַמען מיט אייך די פייערונג פון אייער 75־טן געבורטסטאָג.

מיט מיינע בעסטע ברכות צו אייך און אייער ליבער פרוי און פאַמיליע,

אייער,

פ. קאַרל.

י. ש. נאַומאָוו

די ברכה פון קאָנצענטראַציע

אין משך פון העכער פינף־און־צוואַנציק יאָר קען איך דעם בעל־היובל. די שטאָט לאָס אַנדזשעלעס איז, לויט דעם אידישן אינהאַלט, אין יענער צייט געווען אין דער בחינה פון אַן אָרגאַניזירטער קליין שטעטל. ביי מיין אָנקומען אין שטאָט האָבן זיך געפונען אַ קליינע צאָל תושבים, וואָס האָבן געחלומט פון אַ קולטורעל אידישן, פרייהייטליכן רענעסאַנס. דאָס זיינען געווען נאַציאָנאַל געשטימטע מענשן, דורכגעדרונגען מיט סאָציאַליסטישע שטרעבונגען. צווישן די געציילטע מענשן האָבן זיך געפונען: גלות־נאַציאָנאַליסטן פון׳ם בונדישן טיפ, נאַציאָנאַל־געשטימטע אַנאַרכיסטן און פועלי־ציון. פון די אַלע דערמאָנטע גרופירונגען האָט קיין איינע ניט געקענט שאַפן אַן אָפגעשלאָסענע אָרגאַניזאַציע. ניט נאָר האָט געפעלט צו אַ מנין, אפילו אַ האַלבן מנין איז געווען שווער צוזאַמענצוברענגען. די שעה האָט געפאָדערט אַ „פאַראייניקטן פראָנט״— אַזאַ פראָנט איז געשאַפן געוואָרן אין דער פאַרקערפערונג פון דעם דאַמאָלסדיקן „ראַדיקאַל נאַציאָנאַלן קלוב.״

עס מוז דאָ באַטאָנט ווערן, אַז דער „פאַראייניקטער פראָנט״ איז ניט ארויסגערופן געוואָרן דורך די דירעקטיוון און דעם דרוק פון אַ געוויסער פאַרטיי, ס׳איז געווען דער פרייוויליקער און דער אידעאַלער, אמת׳ער שטרעבן צו אַ שענער קולטורעלן אויסלעבן זיך מצד די יחידים פון די אויסגערעכנטע שאַטירונגען. קיין צוואַנג פון אַן אויסער־ליכן כח — ס׳איז געווען דער אייגענער ווילן, דער פרייהייטליכער־בחירה דרוק מצד דעם אידיש נאַציאָנאַל געשטימטן סאָציאַליסט, דער געזונטער אינסטינקט פון זעלבסט דערהאַלטונג.

דער יובילאַר, חיים שאַפּירא, איז געווען איינער פון יענער גרופּע. און ביי דער געלעגנהייט פון דער שמחה, וואו די מעשים פון דעם יובילאַר וועט פאַרצייכנט ווערן, דאַרף דערמאָנט ווערן, אַז חיים שאַפּירא און דער שרייבער פון די צײַלן זיינען געווען אינסטרומענטאַל אין דער פעטיציע פאַר דעם אריינגעמען אידישע און העברייאישע ביכער אין דער פּובליק לייברערי פון לאָס אַנדזשעלעס. ס׳איז אויך געווען אינ׳ם שרייבער׳ס הויז, וואו דער פּלאַן צו גרינדן די ערשטע „ראַדיקאַל נאַציאָנאַלע אידישע שולע״ איז גע־מאַכט געוואָרן, אין וועלכן דער יובילאַר, חיים שאַפּירא, האָט גענומען אַ וואָ־גיקן אַנטייל. אַ דאַנק אונזער דאַמאָלסט פרייוויליק - פאַראייניקטן

פראַנט איז געשאַפן געוואָרן דער נוקלעאוס פון דער שולן־נעץ דאָ אין שטאָט פון די פאַרשידענע ריכטונגען.

דער יובילאַר האָט אַ סך פאַרדינסטן, וועלכע מוזן אינ׳ם גרויסן סך־הכל פון זיין אָפּגעטאַנענער ארבעט אונטערשטראָכן ווערן און אַוועקגעשטעלט ווערן צו זיין קרעדיט. איינע פון זיינע קרעדיטפולע טהאַטן איז די אונערמיד־לעכע ארבעט פאַר׳ן סאַניטאַריום, וואו ער איז יאָרנלאַנג געווען פרעזידענט.

דורך דער לאַנגער צייט וואָס מיר ביידע קענען זיך, אינ׳ם לויף פון אַ גאַנצן דור, זיינען געווען מאָמענטן, וואָס דער חשובער יובילאַר און איך זיינען געשטאַנען אין גאָר נאָענטע באַציאונגען און ענגער מיטאַרבעטער־שאַפט, ווי אַ שטייגער צו דעם אויפקום פון דעם ערשטן אידיש־אַמעריקאַנעם קאָנגרעס און אין פילע אַנדערע נוצלעכע ארבעטן. עס זיינען אָבער אויך געווען צייטן, וואָס מיר האָבן זיך אביסל אָפּגערוקט, און ניט איין מאָל אויך אויף אַ גרויסן מהלך. איך ווייס ניט צי עס איז אַם פּלאַץ צו מאַכן אַ חשבון הנפש — מיר דוכט אָבער ,אַז די שולד ליגט אינ׳ם יובילאַר אַליין. די שולד ליגט אין אונזער ליבן יובילאַר׳ס צעוואָרפנקייט, זיין ווילן צופרידנשטעלן די גאַנצע וועלט.

אינ׳ם יובילאַר געפינען זיך צוויי אָדער עטלאַכע נשמות: אויפברויזנ־דער רעוואָלוציאָנערער טעמפּעראַמענט; די נשמה פון אַ בעל־דין, וואָס האַסט פּשרות און פאַרטראָגט ניט קיין עוולות, און יענע נשמה, וועלכע איז ווייך און מאַכט פּשרות אָן אַ סוף; די נשמה פון אויפברויז און רעוואָלט און די פון הכנעה און סופּער־עטישער נאָכגעביקייט.

די דזשואיש לײדים העלפּ קלוב

שליסט זיך זיך אָן צוזאַמען מיט די גרויסע יחידים און פילע אָרגאַניזאַציעס און באַגריסן אונזער אַלעמענס פריינט און חבר חיים שאַפּיראָ צו זיין 50 יאָריקן געבורטס יובילעאום.

אונזער ארבעט באַשטייט אָין העלפן די נויטבאַדערפטיקע און ליידענדע אידישע פאַמיליעס, און מיר גייען אָן מיט אונזער ארבעט פון דעם טאָג אָן ווען איר, פריינט שאַפּיראָ, האָט פאַר אונז געקראָגן אונזער טשאַרטער.

זאָל אייער צוקונפט זיין אַזוי שיין און נאָבל, ווי אייער פאַרגאַנגענהייט.

מיט אכטונג,

מרס פאָלין בעלאָפסקי, פרעזידענט
מרס. טאָבעק, פּראָטאָקאָל סעקר.

לאָס אַנגעלעסער קולטור קלוב

צו דער געלעגנהייט פון דעם 50 יאָריקן יובל פון אונזער אַלעמענס באַ־ליבטן, כסדר אַקטיוון, איבערגעגעבענעם געזעלשאַפטלעכן טוער, חיים שאַפּי־ראָ, שיקן מיר אַ האַרציקע באַגריסונג. דער ל. א. אידישער קולטור קלוב פילט זיך באמת שטאָלץ, וואָס אונזער חשובער יובילאַר איז אַ מיטגליד אין אונזער קלוב. מיר ווייסן אַז ער מאַכט זיך אויך זייער נוצלאַך אין אַ סך אַנ־דערע וויכטיקע אַרבעטן און אינסטיטוציעס, וועלכע זענען פון אַ גרויסן און בּאַרנדיקן ווערט פאַר אונזער אידישער געזעלשאַפטלעכקייט.

חיים שאַפּיראָ איז דאָ אין שטאָט אַ לאַנג־יאָריקער תושב, איינער פון די ערשטע אידישע פּראָגרעסיווע איינוואַנדערער אין דער זוניקער קאַליפאָרניע, כמעט אַ פּיאָנער דאָ געווען אויף דעם ראַדיקאַל־פּראָגרעסיוון געביט. דאָס אידיש לעבן דאַן איז דאָ געווען אָרעם, פּאַרוואָרלאָזט, אָן אַ סימן פון אַ אידישע עפנטלאַכע מיינונג. צו חיים'ען קען מען צושרייבן גאָר אַ סך פאַר־דינסטן, פאַר העלפן אַנטוויקלען און דערהויבן אונזער אידישע ל. א. צו דער חשיבות און מדרגה פון אַן אַקטיוון געזעלשאַפטלעכן אידישן צענטער פון דעם ווייטן מערב.

חיים האָט אַ סך צוגעטראָגן צו דער דערהויבונג פון דעם קולטור־מצב פון די אידישע פאָלקס־מאַסן דאָ אין שטאָט, און ס'איז כמעט ניטאָ קיין איין וויכטיקע אינסטיטוציע אָדער געזעלשאַפטלעכע אַקציע, אין וועלכע אונ־זער חשוב'ער יובילאַר זאָל ניט צוטראָגן זיין הילף, דורך וואָרט און טהאַט, און דערמוטיקן און באַגייסטערן אויך אַנדערע, צו העלפן און אַרבעטן פאַר די אידעאַלן פון אונזער נאַציאָנאַלן פּראָגרעסיוון אידישן לעבן.

אָרעם איז אונזער פּראָווינץ אין ענערגישע אַקטיווע געזעלשאַפטלעכע כוחות, און יעדער איינער, וואָס טראָגט עטוואָס צו אונזער אידישן קולטור־בנין איז ווערט געאַכטעט און באַגריסט צו ווערן; באַזונדערס אַזאַ איינער, ווי אונזער חיים, וועלכער שטייט דאָ אין ל. א. מער ווי אַ פערטל יאָרהונדערט ביי דער געזעלשאַפטלעכער אַרבעט, כסדר ענערגיש, אונערמידלאַך, מיט אַ וואַכזאַם אויג, מיט אַ פילנדיק האַרץ, מיט אַ פיינער וויזיע פאַר אַלץ וואָס איז שיין און איידל, נאָבל און דערהויבן אין אונזער לעבן.

אינ'ם נאָמען פון דעם ל. א. אידישן קולטור קלוב און אין מיין אייגענעם נאָמען שיק איך אונזער ליבן האַרציקן חיים'ען אַ האַרציקע באַגריסונג און מיר ווינטשן אים, אַז זיינע קומענדיקע 50 יאָר זאָלן זיין ניט ווייניקער אינ־טערעסאַנט, פאַרבנרייך, ענערגיש און קעמפעריש ווי זיין פאַרגאַנגענער האַלב־יאָרהונדערט.

מיט חברשן און קולטור גרוס:

י. פרידלאַנד, פּרעזידענט.

ל. בלאָנק

חיים שאַפּיראָ — דער סימבאָל פון אייניקייט

צו דערגרייכן די קיילעבדיקע צאָל פון פינף צענדליק יאָר איז אפשר אויך אַ אויפטו אין דער היינטיקער צייט. אָבער דערגרייכן די פופציקער און נאָך אַלץ זיין דער צענטראַל־פּונקט אין אַ אידישער געמיינדע פון 7 אָדער 8 צענדליק טויזנט אידן, דאַרף מען באמת זיין אַ — חיים שאַפּיראָ!

אונזער ליב־האַרציקער חיים איז באַליבט ביי אַלע אידישע שיכטן נאָר דערפאַר, ווייל יעדע אידישע ריכטונג האָט געפונען אַ וואַרעם ווינקל אין זיין האַרץ, וואָס שטרעבט צו אייניקייט אין אידישן לעבן.

ס'איז, גלויב איך, ניט קיין צופאַל וואָס חיים שאַפּיראָ איז דער פּרעזידענט פון דער פאַראייניקטער אַנטי־נאַצי קאָנפערענץ. דאָ איז ער אַרומגערינגלט מיט ברייטע אידישע פאָלקס־מאַסן פון אַלע ריכטונגען און שאַטירונגען; דאָ באַהעפט זיך זיין נשמה מיט פאָלקס־מענטשן, פאַר וועלכע ער האָט אַלע זיינע יאָרן אויפריכטיק געקעמפט; דאָ שטייט ער אין דירעקטן קאַמף פאַר אייניקייט אין אידישן לעבן, וואָס איז שטענדיק געווען — און איז — זיין לעבנס־אידעאַל, און דאָ שטייט ער אין קאַמף קעגן נאַצי־פאַשיזם און אַנטיסעמיטיזם, וואָס איז אַ קאַמף פאַר די אינטערעסן פון אַלע אידן, אָן אויסנאַם.

אין נאָמען פון די צענדליקער אָרגאַניזאַציעס, וועלכע זיינען אָנגעשלאָסן אין דער פאַראייניקטער אַנטי־נאַצי קאָנפערענץ, און אין מיין אייגענעם נאָמען, ווינטש איך אונזער אַלעמענס אויפריכטיקן חבר חיים שאַפּיראָ אַ געזונטע עלטער צוזאַמען מיט זיין ליבער פאַמיליע. זאָל ער דערלעבן צו זען דעם אונטערגאַנג פון נאַצי־פאַשיזם, דעם אונטערגאַנג פון קאָרופּציע און עקספּלואַטאַציע, און זאָל ער דערלעבן צו זען אַ פאַראייניקט אידנטום אין אַ באַפרייטער וועלט פאַר אַלע מענטשן־קינדער.

לעאָן בלאַנק,

דירעקטאָר פון דער „זיד קאַליפאָרניע
פאַראייניקטע אַנטי־נאַצי קאָנפערענץ.“

בײם לאָנדן אין עלים אײלאַנד מיט׳ן יונגערן ברודערל
אַבראַמטשיק אין צענטער.

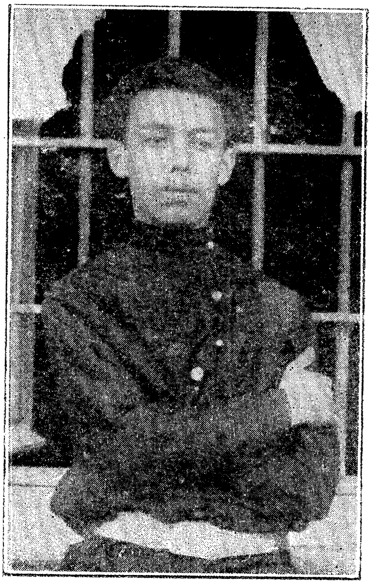

אין כּאַרקאָווער טורמע בײם פּענסטער,
אין דעצעמבער, 1905

חײם שאַפּירא (לינקס) מיט זײן ברו־
דער אַבראַם, זײן מוטער און דעם פאַר־
שטאָרבענעם ברודער אהרן שאַפּירא.

פ. ריסקין

דער אַפּאָסטאל פון שיינקייט

וואָס לאָזט אונז הערן חיים שאַפּירא?

פאַרוואָס איז ער באַליבט ביים אידישן עולם?

אין וואָס באַשטייט זיין אייגנאַרטיקייט?

יעדער מענש פאַרמאָגט זיין אינדיווידועלן גרונד־טאָן אָדער לייט־מאָטיוו, וואָס אונטערשיידט אים פון אַנדערע.

נאָר ביי דעם דורכשניט־מענש זענען זיינע אינדיווידועלע אייגנשאַפטן ניט אַזוי בולט מען זאָל גרינג קענען מערקן זיין אידישקייט.

דאָך איז יעדער מענש, מיט זיין באַזונדער פיזישער און גייסטיקער פיזי־אָנאָמיע, א וועלט פאַר זיך. עס איז ניט אמת אז „אַלע יוונים האָבן איין פּנים.״

עס זענען פאַראַן יחידים, וואָס זיינען אויסדערוויילט פון די געטער און געבענשט מיט טאַלאַנט אָנצוזאָגן זייערע מיטמענשן א בשורה טובה. זענען טאַקע אָט די יחידים דייטלאַך און קלאָר אָפּגעצייכנט מיט זייער אַנדערשקייט.

יעדערער פון אונז, וואָס האָט אויגן צו זעהען און אויערן צו הערן — זעט זייער אינדיווידועלע אויסדערוויילטקייט און הערט זייער אינדיווידועלן לייט־מאָטיוו.

חיים שאַפּירא באַלאַנגט צו דער קאַטעגאָריע אויסדערוויילטע פּערזענ־לאַכקייטן. פון אים שטראַלט א ליכטיקע וואַרימקייט און ליבשאַפט צו זיינע מיטמענשן.

ער איז באַזעלט מיט א נשמה יתרה, וואָס צעשיידט זיך ניט מיט אים, אפילו אין דער גרויסער לעבנס־וואָכעדיקייט.

זיין לייטמאָטיוו איז שיינקייט.

דער מאָטיוו עקזאַלטירט אים און ער צויבערט מיט אים זיינע צוהערער.

ער וויל אַ שענערן מענשלאַכן צוזאַמענלעבן און אַ גערעכטערע אָרדנונג, אָבער דערגרייכט דאַרף דאָס ווערן דורך אַזעלכע שיינע מיטלען, ווי שיין עס איז דער אידעאַל גופא.

דער יעזואיטישער גלויבן, אַז דער צוועק היילִיגט דעם מיטל, דער גלויבן וואָס איז אַדאַפּטירט געוואָרן אַפילו פון יענע וואָס דענקען, אַז זיי האָבן דעם מאָנאָפּאָל אויף דעם אידעאַל פון סאָציאַלער גערעכטיקייט — שאָקירט אונזער אַפּאָסטאָל פון שיינקייט, חיים שאַפּירא.

זיין צוגאַנג צו מענשלעכע באַציאונגען זענען אויבנאויף, כלומרשט, סאָציאַל־עטיש, לויט דעם נוסח פון סאָציאַליסטישן שולחן ערוך, אָבער אין דער אמת'ן איז חיים שאַפּירא, אפשר אומבאַוואוסט פאַר זיך אַליין, אַ נאָכפאָלגער פון דעם גרויסן הומאַניטאַריער, טאָלסטאָי.

טאָלסטאָי'ס לערע, אַז דער באַזיס פון אַלע באַציאונגען פון מענש צו מענש אין פּערזענליכן און סאָציאַלן לעבן דאַרף זיין ליבע און במילא שיינקייט, איז דער אני־מאמין פון חיים שאַפּירא.

די פילע ווידערשפּרוכן פון היינטיקן לעבן שטויסן זייער אָפט אַרויס פון אונטער זיינע פיס דעם פונדאַמענט פון זיין גלויבן, ווייל די גרעסטע צאָל מענשן זענען נאָך ניט דערוואַקסן צו דעם גרויסן אמת. אָבער חיים שאַפּירא פאַרלירט ניט זיין גלייכגעוויכט, ער פאַלט ניט, ער בלייבט אויף זיינע פיס און ווערט ניט אַנטוישט פון אַ נידערלאַגע און דורכפאַל.

חיים שאַפּירא לאָזט ניט איבער אויף אחרית הימים זיין אמת. ער וועקט, ער מאָנט ביי זיינע צוהערער, זיי זאָלן זיך שוין היינט באַנוצן מיט דעם אמת פון ליבע און שיינקייט. שוין היינט קען דער מענש, אויב ער זאָל זיך אַליין באַהערשן, ווערן בעסער און שענער, איז זיין גלויבן.

ביי מענשן מיט דעמאַגאָגיש־טרוקענע נשמות רופן אַזעלכע רעדעס אַרויס אַ סקעפּטישן שמייכל. עס איז בטלונות — טראַכטן זיי זיך. אָבער צום גליק באַשטייט ניט אונזער וועלט פון סקעפּטיקער בלויז.

און אויב מ'קען פאַרצייכענען אַ שטיקל פּראָגרעס אינ'ם אינערליכן וועזן פון מענשן, שפּילן די פּערזענליכקייטן ווי חיים שאַפּירא ניט קיין קליינע ראָלע אין דעם פּראָגרעס.

אָן זיי וואָלט די מענשהייט פאַרבליבן אינגאַנצן פאַרדאַרט און פאַרטריקנט מיט זייערע דאָגמעס.

אפילו דער סאָציאַליזם וואָלט אָן די חיים שאַפּיראָ'ס פאַרבליבן אָן אַ נשמה.

למען האמת מוז דאָ דערמאָנט ווערן, אַז ניט אַלע מאָל בין איך איינ־פאַרשטאַנען מיט אונזער חיים שאַפּיראָ. עס זענען געווען אורזאַכן, ווען איך בין געווען געצוואונגען עפנטלאַך אין דער פּרעסע אַרויסטרעטן מיט מיינע טענות קעגן אים.

אָבער דאָס שטערט מיר ניט אין מיין אָביעקטיווער אָפּשאַצונג פון אונ־זער יובּיליאַר און דאָס האָט אויך ניט געשטערט אונזער אינטימער פריינד־שאַפט אין די פאַרגאַנגענע פינף־און־צוואַנציק יאָר.

חיים קאַטיליאַנסקי

גרייט? — שטענדיק גרייט!

איינע פון די הויפּט־מעלות פון חיים שאַפּיראָ, איינע פון די שענסטע שטריכן פון זיין כאַראַקטער, איז זיין שטענדקיע גרייטקייט צו קומען צו הילף, וואו נאָר הילף איז נויטיג. דאָס איז אַ וואונדערבאַרע מעלה פון אַ געזעל־שאַפטלעכן טוער מיט אַזאַ פאַרנעם, ווי חיים שאַפּיראָ. וואו נאָר ס'ווערט אונטערגענומען אַ אידישע אַקציע — מעג זי זיין אַ פּאָליטישע, געזעלשאַפט־לעכע אָדער קולטורעלע — איז אויפ'ן ערשטן רוף, ניט וואַרטנדיק לאַנג, חיים שאַפּיראָ פאַראַן מיט זיין ברייטהאַרציקן „הנני"— איך בין גרייט. חיים איז שטענדיק גרייט צו טאָן אַרבעט, ווען נאָר זיין אַרבעט איז נויטיג, ווען נאָר זיין אַרבעט קאָן ברענגען נוצן דעם כלל אָדער דעם יחיד.

איך האָב געהאַט די געלעגנהייט צו באַאָבאַכטן חיים'ען ביי פאַרשידענע געזעלשאַפטלעכע אַרבעטן — האָב איך שטענדיק באַוואונדערט זיין פייער, זיין ענטוזיאַזם. זיין וואָרט איז באַגייסטערונג, וועקנדיק, אָנצינדנדיק. חיים קאָן ניט רעדן קאַלט. יעדע אַקציע, אין וועלכער ער נעמט אָן אַנטייל, איז אים שטאַרק נוגע, ווערט אַ טייל פון זיין „איך." דעריבער לייגט ער אַריין אין איר זיין גאַנצן ברען, זיין גאַנצע התלהבות. חיים איז אַ מאַסאָווער רעדנער, אָבער ניט פון דעם טיפּ פּראָפעסיאָנעלע רעדנער, וועלכע קאָנען רעדן מיט אַן אויגנשיינלאַכן ענטוזיאַזם, אַפילו דעמאָלט ווען זייער האַרץ איז אינגאַנצן ניטאָ דערביי. חיים איז איבערגעגעבן מיט לייב און נשמה יעדער אַקציע, וועגן וועלכער ער רעדט צו די גרויסע מאַסן, און דערפאַר איז זיין וואָרט אַזוי עכט, אַזוי אמת'דיק, אַזוי האַרציק.

די האַרציקייט, מיט וועלכער ער רינגלט אַרום און באַהויכט יעדע אַק־ציע, אין וועלכער ער נעמט אַן אַנטייל, איז אַ טייל פון חיים'ס גאַנצן וועזן. חיים איז בכלל אַ האַרציקער מענטש. ער איז אומשטאַנד צו שאַפן אַן אַטמאָ־ספערע פון האַרציקייט, וואו נאָר ער געפינט זיך: אין זיין היים, אין דער געזעלשאַפט פון זיין ליבער, האַרציקער באָסקען און זייערע טייערע קינדער, ווייאָלעט און דוד, צווישן פריינט און באַקאַנטע, און אויך אויף גרויסע פאַר־זאַמלונגען פון מאַסן מענטשן, וואו אים קומט אויס אַזוי אָפט צו רעדן.

חיים האָט ליב שיינקייט און גוטסקייט. חיים האָט ליב מענטשן און גוטע מענטשן אוודאי און אוודאי. חיים האָט ליב דאָס אידישע פאָלק, די אידישע שפּראַך און די אידישע קולטור. פאַר די לעצטע איז ער שטענדיק גרייט צו אַרבעטן, ניט זשאַלעווענדיק קיין כחות. אָבער זיין אייגענע אַרבעט איז פאַר חיים'ען ניט גענוג. ער וואָלט שטענדיק געוואָלט זען אחדות, אייני־קייט פון אַלע אידישע פּראָגרעסיווע כחות אין יעדער אידישער געזעלשאַפט־לעכער אַרבעט, און אויך פאַר אָט־אָ־דער אייניקייט איז חיים גרייט אונער־מידלעך צו אַרבעטן.

מיט איין וואָרט, ס'איז שווער צו געפינען אַ געביט אין אידישן געזעל־שאַפטלעכן לעבן וואו חיים שאַפּיראָ זאָל ניט זיין גרייט מיט זיין מיטאַרבעט, ווען נאָר דער ערשטער רוף איז געווענדעט צו אים. און איבעראַל טראָגט ער אַריין ענטוזיאַזם, פייער און האַרציקייט.

פאַר אָט־די אַלע מעלות זיינע, וויל איך דאָ, צו דער געלעגנהייט פון דער פייערונג פון זיין פופציק־יאָריקן יובילעי, ווינטשן חיים'ען, אַז ער זאָל שטענ־דיק זיין אַזוי גייסטיק יונג, ווי ביז איצט; שטענדיק זיין פול מיט התלהבות און זי אויך אַריינטראָגן אין זיינע ווייטערדיקע געזעלשאַפטלעכע אַרבעטן, און „לעסט, באַט נאָט ליעסט" — ער זאָל שטענדיק זיין אַזוי ווי ביז איצט גרייט אונערמידלעך צו טאָן אַרבעט פאַר אַ בעסערער און שענערער וועלט.

וואַרשעווער יאַנג־מען געזעלשאַפט

די וואַרשעווערער יאַנג מענ'ס סאָסייטי מיט איר לידיס סאָשעל קלוב באַגריסן האַרציק אונזער ליבן חיים שאַפּיראָ צו זיין 50 יאָריקן יובילעאום.

ביי דיזער געלעגנהייט ווילן אַלע מיטגלידער פון דער וואַרשעווערער יאַנג מענ'ס סאָסייטי אויסדריקן זייער דאַנק צו חיים שאַפּיראָ פאַר דעם גייסטיקן פאַרגעניגן וואָס ער האָט אונז פאַרשאַפן ביי אונזערע מיטינגען. מיר ווינשן אים געזונט און לאַנג לעבן.

יידישער וויסנשאַפטלעכער אינסטיטוט
צענטראַלע פּאַרוואַלטונג

חיים שאַפּירא־יובל קאָמיטעט,
לאָס אַנדזשעלעס. אָקטאָבער 7, 1937.

טייער חשובע פריינד:

מיר האָבן ערשט היינט באַקומען אייער פאַרבעטונג זיך צו באַטייליקן אין דער אויסגאַבע לכבוד דעם 50־יעריקן יובל פון אונזער געטרייען פריינד חיים שאַפּירא. עס טוט אונז באמת פרייד צו זיין רעפּרעזענטירט אין דער יובל אויסגאַבע. איז דאָך דער חשובער בעל־יובל, חיים שאַפּירא, איינער פון די אַקטיווסטע מיטהעלפערס ביים אויפבוי פון דעם יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט, דער אָנפירער פון אַלע ייוואָ־אַקציעס אין לאָס אַנדזשעלעס, וואָס האָט מיט זיין גרויסער השפעה מיטגעווירקט צו וועקן דעם אינטערעס פאַר דעם אַלוועלטלעכן צענטער פון דער יידישער קולטור און וויסנשאַפט אויך אין אַזאַ ווייטן ווינקל פון דער וועלט, ווי עס איז זיין היים־שטאָט. און נאָך מער אָנגעלייגט איז אונז די מיטאַרבעט פון חיים שאַפּירא, ווייל זי שטאַמט ביי אים פון זיין טיפער צוגעבונדנקייט צו דער יידישער קולטור, פון זיין גרויס פאַרשטענדעניש פאַר אירע הומאַניטאַרע ווערטן, פון זיין אָרגאַנישער באַהעפטונג מיט דער גרויסער יידישער וועלט, מיט דעם יידישן וועלט־פאָלק, וואָס ראַנגלט זיך אַזוי העראָאיש פאַר זיין נאַציאָנאַלן און מענטשלעכן קיום.

גיט איבער, חשובע פריינד, דעם בעל־יובל אונזערע האַרציקסטע ברכות אין נאָמען פון דער צענטראַלער פאַרוואַלטונג פון יידישן וויסנשאַפטלעכן אינסטיטוט, אין נאָמען פון אַלע ייוואָ־דעלעגאַטן, וואָס האָבן געהאַט די זכיה צו באַקענען זיך פערזענלעך מיט דעם דאָזיקן איידעלן רעפּרעזענטאַנט פון דער יידישער פאָלקס־אינטעליגענץ, וועלכער דינט זיין גאַנץ באַוואוסטזיניק לעבן אַזוי געטריי די אינטערעסן פון זיין פאָלק און פון דער פּראָגרעסיווער מענטשהייט בכלל.

אויספיר־ביוראָ פון ייוואָ

דר. מאַקס וויינרייך
זלמן קלמנאָוויטש
זלמן רייזין

חיים שאַפּיראָ

געדאַנקען וועגן פרייהייט

(באַסקען אַ מתנה)

מיר דרוקן איבער אַן אַרטיקל פון חיים שאַפּיראָ, וועלכער איז געווען געדרוקט מיט כמעט 25 יאָר צוריק, אין אַפּריל, 1913. צו די געדאַנקען, וואָס זיינען דאָ אַרויס־געזאָגט, איז חיים שאַפּיראָ געבליבן געטריי ביז היינטיקן טאָג. — די רעדאַקציע.

פּסח און פרילינג — וואָס פאַר אַ הערליכע, פּאַסיגע פּאָר עס איז! פּסח — אַ יום־טוב פון באַפרייאונג, פרילינג — פון אויפלעבונג און באַנייאונג. און עס טראַכט זיך וועגן אונזער ליבן פּסח: לאַנג, זייער לאַנג צוריק איז עס געווען . . . פאַרשקלאַפט האָט דאָס גאַנצע פאָלק ישראל געלעבט; מיט׳ן שווייס—הויכע, מעכטיקע פּאַלאַצן געבויט, און אַליין זיך אין ענג־שאַפט, אָן לופט און זונענשיין געפונען.

דאָס פאָלק האָט מיט זיין אַרבעט און מיה מעגליכקייטן געשאַפן פאַר אַנדערע אין די הערליכע וועלטן פון פילאָזאָפיע און קונסט שוועבן, און פאַר זיך זעלבסט ניט געווען אימשטאַנד, צוליב נויט און דאגה, קיין פליגלען באַ־זאָרגן — פליגלען פאַר זיין אייגענעם פאָלקס־גייסט — הויך און מעכטיק אין די גייסטיקע וועלטן פליהען... און אַלע מאָל האָט דאָס אַרבעטענדע, אימער ליידענדע פאָלק זיך געמוזט מיט דער האַרטער, שווערער, אמת׳ער אַלטעגליכקייט טרעפן און ליידן, ליידן גרויזאַם און שטיל...

ווען־ניט־ווען פלעגט זיך אין האַרצן פון אַ פאַרשקלאַפטן אידן אַ פּראָ־טעסט, אַ פייערדיקער פּראָטעסט געגן דעם גיהנם פון לעבן זיך אַרויסרייסן; ער פלעגט אויפהערן אַרבעטן אַזוי שנעל, פלעגט זיך פאַרטראַכטן וועגן דעם אינהאַלט פון לעבן אין אַלגעמיין און וועגן זיין זיין אייגענער טרויעריקער לאַגע דערהויפּט. דאַן פלעגן שומרים מיט לאַנגע בייטשן קומען: שמייסן זיין ליב, ווילד שרייען און צוזאָגן אים: „אַרבעט פיל, אַרבעט מער!“... דאַן פלעגן טרערן, הייליקע פּראָטעסט־טרערן, קאַפּען אויף די פרישע אָפענע וואונדן, און דער קנעכט פון מצרים—דער איד—פלעגט פילן אַזוי שמערצ־האַפט באַליידיקט, אַזוי טוט וויי... ער פלעגט דאַן צו דעם אייביקן, ווער ווייסט וואו זיך געפינענ, קוואַל פון גערעכטיקייט רופן... קיין הילף, קיין ענטפער פלעגט אים דערגרייכן. און ווידער פלעגט ער זיך נעמען, מיט אַן אָפּ־געשוואַכטער, זייער שוואַך אין די טיפעניש פון זיין נשמה צאַפּלענדער האָפ־

כונג אויף אַ פרייערן, שענערן לעבן; אַרבעטן, אַרבעטן שווער און מאַנאַטאָן..
אַזוי זיינען יאָרן, זיך אָן אויפהער ציהענדע יאָרן, פאַרלאָפן...

דער פּראָטעסט געגן דעם חושכ׳דיקן לעבן פון „היינט“ און דאָס בענקען נאָך מער יושר און רוה אין דעם לעבן פון „מאָרגן“ זיינען געוואָרן אַלס אָפּ־טערע באַזונכער אין דעם אידנ׳ס נשמה, וועלכע איז נאָר פון אויבן אויף אַזוי הילפלאָז פאַרשקלאָפט געווען, אָבער וועלכע האָט אין אירע טיפעניש, אין איר תוך, דאָן ווי פריער, ווי יעצט און ווי אימער, וועט ענטהאַלטן אַ קוואַל. אמת, צוליב דעם דרוק פון לעבן אָפטמאָל אַביסל ניט רוישיק לויפענדן, דאָך אימער פרישן קוואַל, פון ליבע צו גערעכטיקייט, האָס צו אונטערדריקונג, און באַגייסטערונג פאַר פרייהייט, פאַר אמת׳ער, אַלגעמיינער, פילזייטיקער פרייהייט.

די פּראָטעסט שטימונג איז געוואָרן אַלץ מער און מער אַן אַלגעמיינע. עס האָט אָבער איר געפעלט איינפארשטאַנענקייט, אָרגאַניזירונג.
דאָן איז משה דערשינען...

משה, מיט זיין קרעפטיקער, אמת אידישער נשמה: האָס צו אונטער־דריקונג און צו אַלע קרעפטן וואָס מאַכן אַזוינס מעגליך; ליבע, וואַרימע ליבע צו פרייהייט און צו אַלע פריינד פון דעם! קיינע קאָמפּראָמיסן, גיטאָ קיין צווייזייטיקייט: אָדער דו ביזט מיט די פינסטערע, בייזע קרעפטן, וואָס פאַרשקלאָפן און געגן מיר, אָדער געגן זיי — און מיט מיר. — אַזוי האָט קלאָר און קרעפטיק משה׳ס קול געדונערט — „און אויב, מענשן־קינד, דו ביזט געגן דאָס פינסטערניש, אונטערדריקונג און שקלאַפעריי אין לעבן, איז נאָך ניט גענוג אַזוי פילן און פאַסיוו פאַרבלייבן, נאָר ד ומוזט עס מיט דיין טהאַט שטאַלץ און ניט פאַרטראַכטערהייט וועגן מעגליכע שוועריקייטן באַווייזן.— נידער מיט שקלאַפעריי! הידד פאַר פרייהייט!“

דער רוף האָט אין די פאַרשקלאַפטע — פרייע הערצער פון די אידן אָן אָפּקלאַנג געפונען, און די וואָס פאַרדינען דעם נאָמען, וועלכן דאָס פאָלק האָט פאַר זיי אין זיין גרויסערגעשיכטע צוגעגרייט, האָבן געבראָכן די קייטן, זיי אין אָפּגרונט געוואָרפן, און באַפרייטע אוועק אין אַ שווערן, שטעכיקן מדבר־וועג, זוכן אַ פרייערן, מער מענשליכן לעבן...

גרוייזאַם איז געווען דער וועג, אָבער ווי הערליך עס שיינט און מעכטיק באַגייסטערט די אויפגייענדע זון פון פרייהייט, וועלכע לייכט און דערוואַרעמט די מידע נשמות פון אַ באַפרייטעם פאָלק!...

דארום איז דער יום־טוב פסח אַזוי האַרציק נאָענט, אַזוי קוויקענד־זיס פאַר אונזערע קינדערשע, ווי אויך דערוואַקסענע מחות און הערצער...

דארום איז די נאַטור, די אַזוי וויניג אויסגעפאָרשטע, מיט אַזוי פיל סודות רייכע נאַטור, אַזוי האַרציק צופרידן פון דעם דאָזיקן פרייהייטס יום־טוב. אַלעס בליהט, וואַכט אויף, ווערט געקושט און געצערטלט פון די מילדע זונענשטראַלן, און אויפגעלעבט קוקט אַרויף דאַנקבאַר צו די הימלען. די נאַטור איז באַפרייט — פרילינג איז דאָ!

דאָס פאָלק איז באַפרייט — פסח איז דאָ!

פרייהייט און פרילינג! ווי צוזאַמענגעפלאָכטן עס זיינען די זעע צוויי באַגריפן, וועלכע באַצויבערן אַזוי מעכטיק דאָס אמת מענשליכע מח און האַרץ!

שיין איז די באַפרייאונג פון אַמאָל, הערליך דאָס שטרעבן צו און דאָס טאָן פאַר דער צוקונפטיקער מענשליכער באַפרייאונג פון אַלעס וואָס מאַכט שווער און טרויעריק דאָס לעבן! און איך פיל, אַז אַלס איד, וואָס קוקט מיט באַגייסטערונג און ליבע אויף דעם שיינעם פסח פון אַמאָל, איז עס מיין חוב, אויב איך וויל זיך ערווערבן בארעכטיקונג צו רופן זיך אַ זון פון אַ פאָלק וואָס האָט דער וועלט פסח־העלדן און משה'ן געגעבן, טאָן דאָס וואָס זיי האָבן — אָדער ריכטיקער— וואָלטן געטאָן היינט־צו־טאָג: קעמפן קעגן שקלאַפעריי און פאַר פרייהייט!

אַלס אַ קינד פון אַ מאַרטירער־פאָלק, פיל איך, מוז איך זיין מיט די אָרימע, באַליידיקטע און באַרויבטע, און מיט יעדן פיבער פון מיין נשמה — געגן אַלע קרעפטן וואָס אונטערדריקן, פאַריאָכן און מאַכן פינסטער און הילפ־לאָז דאָס הייליקע מענשליכע לעבן!

און וואָס מער איך פאַרטראַכט זיך וועגן אונזער ליבן פסח־יום־טוב, און וואָס מער איך פאַרטיף זיך אין מיינע פסח־שטימונגען, אַלס מער און מער ווער איך באַגייסטערט פאַר דעם פרייהייטס־קאַמף פון היינט. ווייל יעצט איז עס פונקט ווי דאָרט אַמאָל, אַמאָל... אַ טייל שאַפט און האָט גאָרניט, און דאָס צווייטע, קליינע טייל, שאַפט גאָרניט און האָט אַלעס...

די נאַציאָנאַלע סאָציאַליסטישע וועלט־אַנשויאונג דערהויבט ביי אַן אונטערדריקט אונטערדריקט פאָלק, איז אַזוי גוואַלדיג איבערפילט מיט פסח־פרייהייטס־גייסט: אונטערדריקער און אונטערדריקטע; באַפרייטע פעלקער אין אַ פרייער מענשהייט!

ווי הערליך און ווי שיין עס קלינגט דער אַלטער, דאָך אימער יונגער פסח — פרייהייטס־גייסט! און אַלעמען, ווען עס איז אמת הייליג דער פסח פון אַמאָל, מוז זיין הייליג די אַרבעט פאַר'ן סאָציאַליזם — דעם פסח־גייסט פון דער צוקונפט...

וויליאַם געווירץ

באַגריסונג צו מיין פריינט חיים שאַפּיראָ

איך נעם זיך צו דער פען צו באַגריסן אונזער אַלעמענ'ס ליבן חיים שאַפּיראָ, כאָטש איך בין ניט איינער פון די איינגעלאַדענע שרייבער אַזאַ באַגריסונג צו שרייבן. איך בין אויך ניט קיין שרייבער — איך בין גאָר אַ בעקער. און טאַקע דערפאַר ווייל איך בין אַ בעקער, וויל איך אויסדריקן די גרויסע אַכטונג און אַנערקענונג, וואָס מיר, אידישע בעקער פון לאָס אַנדזשעלעס, האָבן צו חיים שאַפּיראָ.

איך בין אַ געוועזענער באַאַמטער פון דעם אידישן בעקער לאָקאַל און אויך איינער פון די גרינדער פון דער אידישער בעקער יוניאָן, און איך ווייס וואָס חיים שאַפּיראָ האָט געטאָן פאַר אונז און פאַר דער יוניאָן פון ערשטן טאָג אָן פון דער גרינדונג ביז דעם היינטיקן טאָג.

חיים שאַפּיראָ איז דער לאָיער פון דער יוניאָן פון אידישע בעקערס. ער איז אָבער ניט בלויז דער אַנגעשטעלטער פאַרטיידיקער אונזערער. ניין, ער איז דער פריינט פון דער אָרגאַניזאַציע און פון יעדן מיטגליד באַזונדער. ביי אים שטעלט זיך ניט די פראַגע, צו האָט די די יוניאָן געלט צי באַצאָלן פאַר זיין אַרבעט צי ניט; ער איז גערן געווען די אַרבעטער צו פאַרטיידיקן זיין גאַנצן לעבן און דאָס, וואָס ער איז אַ לאָיער, איז נאָר אַ מיטל די פאַרטיידיקונגס אַרבעט פון די אַרבעטער בעסער צו מאַכן.

איך קום באַגריסן חיים שאַפּיראָ צו זיין פופציקסטן געבורטסטאָג אויך אַלס פערזענלעכער פריינט. פאַר די יאָרן פון אַרבעטן צוזאַמען פאַר די זעלבע אינטערעסן און אידעאַלן פון דער אַרבעטער באַוועגונג, דאָס לעבן פון די אַרבעטער גרינגער און בעסער צו מאַכן, האָב איך אים ליב געקראָגן ווי אַ פריינט און ווי אַ פאַרערער און ווי אַ תלמיד. יע, מיר אידישע בעקערס באַטראַכטן חיים שאַפּיראָ פאַר אונזער לערער און וועגווייזער.

אַלע אידישע בעקער־אַרבעטער און די געוועזענע בעקער־אַרבעטער, וואָס זיינען איצט אויך־מיר־באַלעבאַטים, פילן זיך אַלס גרויסע מחותנים אויף דער שמחה פון שאַפּיראָ'ס יובילייַ. עס איז אונזער אַלעמענ'ס שמחה און מיר ווייסן אויך, אַז ווען מיר האָבן אַ שמחה, פילט אונזער חיים שאַפּיראָ, אַז דאָס איז אויך זיין שמחה. מיר זיינען אומצוטיילבאַר איינע פון די אַנדערע.

אין מיין נאָמען און אין נאָמען פון מיין פאַמיליע, באַגריס איך הארציק שאַפּיראָ'ן צו זיין געבורטסטאָג. לאַנג לעבן זאָלט איר פאַר אייער גוטע איבערגעגעבענע אַרבעט פאַר אונזער קלאַס און פאַר אונזער פאָלק.

סאָניא עלמית און א. אַזראַ

צו דעם חיים שאַפּיראָ יובילײ קאָמיטעט

זייער חשובע פריינט:

מיט א באַזונדערן ברען כאַפּ איך זיך צום טינט און פעדער צו באַגריסן האַרציק, פול מיט ליבע און פאַרערונג, אונזער גרויסן בעל־יובל, אונזער חיים'ען. יאָ, חיים איז אונזערער, מיינער, אַלעמענס! חיים געהערט און איז נאָענט און טייער דער גאַנצער „ווילנער טרופּע"!

פאַר די קורצע עטלאכע חדשים, וועלכע די „ווילנער טרופּע" האָט פאַרבראַכט צוזאַמען מיט חיים'ען אין לאָס אַנדזשעלעס, האָט ער באַוויזן מיט זיין פערזענלעכער גרויסקייט און רייץ אַריינצודרינגען אין די טיפענישן פון אונזערע נשמות און הערצער. דערפרישטע דורך אים, האָבן מיר מיט א וויטאַגדיקער בענקשאַפט פאַרלאָזן קאַליפאָרניע, פאַרלאָזן חיים'ען, וועלכער איז אונז א ברודער געוואָרן. אָבער נישט קוקנדיק אויפ'ן לאַנגן משך פון די יאָרן, נישט קוקנדיק אויפ'ן גרויסן שטח וואָס טיילט אונז אָפּ פון אים, זעען מיר אים און פילן זיין נאָענטקייט דורך זיין גרויסער קולטור־אַרבעט, דורך זיין גוואַלדיקער השפעה, וועלכע ציט זיך פון די בלויע קאַליפאָרניער בערג ביז די גיגאַנטישע וואָלקן־קראַצער פון ניו־יאָרק און נאָך ווייטער. מיר זעען זיין צאַרטן, בלייכן פּנים מיט די אויגן פון א טרוימער; מיר הערן זיין שטים, וועלכע צינדט אָן און באַצויבערט; מיר פילן זיין פּאַטאָס און עקסטאַז, וועלכע באַפליגלען און טראָגן אין די הימלען אַריין.

יאָ, חיים'ען וועלן מיר קיינמאָל ניט פאַרגעסן. און אויב אין אונזערע אַקטיאָרישע לאַנגע וואַנדער־יאָרן זיינען געוועזן בעסערע און שענערע טעג, זיינען עס די טעג, פאַרבראַכט מיט חיים'ען.

און באַגריסנדיק היינט אונזער אַלעמענס חיים'ען מיט זיינע 50 יאָר, טאָרן מיר אים ניט זאָגן: „דו האָסט דיינס אָפּגעטאָן, אָט האָסטו דיין דאַנק און שבח." ניין! אונזער חיים האָט ערשט אויסגעטראָטן א באָדן פאַר זיין גרויסער פּילזייטיקער אַרבעט, איבער וועלכן זיין גרויסע, גוטע, קינסטלערישע נשמה וועט פלאַטערן הויך און אָנצינדן די הערצער פון זיינע מיטמענטשן.

לאַנג לעבן זאָל אונזער שטענדיק־יונגער טרובאַדור פון שיינעם וואָרט און יושר!

לאַנג לעבן זאָל אונזער חיים!

סאָניע עלמית — אַלעקסאַנדער אַזראַ.

מ. פּילזויער

אַ כּשר פֿאַרדינטע באַגריסונג

דער צוקונפֿטיקער היסטאָריקער, וואָס וועט שרייבן די געשיכטע פֿון די אידן אין אַמעריקע, וועט זיכער אָפּגעבן אַ זייער חשובן פּלאַץ דעם אידישן ישוב פֿון לאָס אַנדזשעלעס, ווען ער וועט שרייבן פֿון דעם פּעריאָד פֿון די דרייסיקער יאָרן פֿון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט.

ווייל, קיינער קאָן זיך ניט פֿאָרשטעלן, אַז אָן ערנסטער פֿאָרשער פֿון דער אידישער געשיכטע, שרייבנדיק פֿון דעם פּעריאָד פֿון חוצפּהדיקן פֿאַשיזם, זאָל פֿאַרפֿעלן צו זען לאָס אַנדזשעלעס, אַלס די שטאָט, וואָס האָט מיט מעשים באַוויזן, אַז עס איז מעגלאַך צו פֿאַראייניקן פֿאַרשידענע שיכטן פֿון דער אידישער באַפֿעלקערונג פֿאַר געמיינזאַמער אַרבעט קעגן דער פֿאַרשטרייטונג פֿון פֿאַשיזם, אַנטיסעמיטיזם און רעאַקציע.

און אױף ווי ווייט מענטשן זיינען די אינסטרומענטן, דורך וועלכע געשיכטע ווערט געשאַפֿן, וועט אױף דעם לאָס אַנדזשעלעסן בלאַט פֿאַרשריבן ווערן מיט גאָלדענע אותיות דער נאָמען פֿון חיים שאַפּיראָ.

חיים שאַפּיראָ, דער ערשטער און פֿאַר אַ געוויסער צייט דער איינציקער אין דער אידישער סאָציאַליסטישער וועלט פֿון לאָס אַנדזשעלעס, וואָס האָט זיך געשטעלט אױפֿן שטאַנדפּונקט פֿון אייניקייט אין קאַמף קעגן רעאַקציע. שוין אין 1934 איז ער געווען איינער פֿון אַ קליינער צאָל טוער אין שטאָט, וואָס האָבן עקשנותדיק געאַרבעט פֿאַר געמיינזאַמער אַרבעט צווישן די פֿאַרשידענע כּוחות און אָנגענומען דעם לאָזונג: „אייניקייט אַנשטאָט צעשפּליטערונג."

חיים שאַפּיראָ מעג שטאָלצירן, וואָס פֿייערנדיק דעם 50 יאָריקן יובֿילײ איז די אייניקייט באַוועגונג צווישן די אידישע מאַסן פֿיל אויסגעברייטערט געוואָרן און קריגט נייע אָנהענגער צווישן אַ צאָל ערנסטע פֿירנדע עלעמענטן אין שטאָט.

אַ פֿייערלאַכן חבֿרישן גרוס אייך, חיים שאַפּיראָ, צו אייער 50 יאָריקן יובֿילײ!

לאַנגע און גליקלאַכע יאָרן פֿאַר ווייטערדיקע אַרבעט אין דער זעלבער ריכטונג.

אַ גליק־וואונש פון בר. 443 אַרבעטער רינג

ברענטש 443 שיקט זיין באַגריסונג צום יובילאַר, חיים שאַפּיראָ, לכבוד זיין פופציק־יאָריקן יום־טוב.

מיר פילן זיך שטאָלץ, וואָס דער חשוב'ער יובילאַר איז איינער פון אונ־זערע ערשטע מיטגלידער, וואו ער באַלאַנגט ביז היינטיקן טאָג; איינער פון די בויער און טוער אינ'ם היגן אידיש־געזעלשאַפטלעכן לעבן, וואָס אונזער בר. 443 האָט פון זיך אַרויסגעגעבן.

ברענטש 443 האָט אין זיין רייכן 25־יאָריקן לעבן און שאַפן אַ סך מתנות געבראַכט דער וועלט; דער עיקר, צו דער פּראָגרעסיוו־אידישער אַר־בעטער וועלט. צווישן די קאָנסטרוקטיווע כחות פון אַלע אונזערע אינסטי־טוציעס און באַוועגונגען האָבן מיטגלידער פון בר. 443 שטענדיק פאַרנומען אַ באַדייטענדן פּלאַץ און אונזער ברענטש איז באמת שטאָלץ דערמיט.

און איצט, צו אונזער זילבערנעם יובילעאום, ברענגען מיר דער וועלט אַ געהויבענע מתנה — דעם 50־יאָריקן יובילעאום פון אונזער בכבודיקן מיט־גליד חיים שאַפּיראָ, און מיר ווינטשן דעם בעל־שמחה לאַנג לעבן מיט גליק און אַ סך נוצלעכע דערגרייכונגען.

ברענטש 443 אַרבעטער רינג

ה. שער, פּאַרזיצער

ס. פאָגעל, סעקרעטאַר.

צו פריינט חיים שאַפּיראָ:

לאַנגע יאָרן פון ווייטערדיקער פרוכטבאַרער

טעטיקייט אונזער ליבן חיים שאַפּיראָ.

ל. האָפמאַן.

לוּאיס פעלהענדלער

אַ באַגריסונג פון אַ פאָלקס-מענשן, וואָס האָט חיים'ען ליב

טייערער פריינט פון דער אראנדזשמענט קאמיטע: —

איך בעט אייך אָפּצודרוקן אין חיים שאַפּיראָ'ס יובילײ־בוך אויך מיין באגריסונג צו אים. איך האָב חיים'ען אזוי ליב, אז איך מוז מיינע געפילן אויסדריקן אויפ'ן פּאַפּיר.

דארף איך אייך דען דערציילן, ווי וויכטיג מיר האָבן אזעלכע גאָלדענע, טייערע נשמות? היינט זיין ריידן! אוי זיין ריידן... יעדן מאָל וואָס איך הער שאַפּיראָ'ן ריידן, פיל איך אַ חיות אין אַלע מיינע ביינער. איך בין מוחל דעם בעסטן קאָנצערט פאר איינער פון חיים שאַפּיראָ'ס רעדעס.

דאָן איז ער דאָך אויך אזא גוטער, אזא אָרנטלעכער און אזא ליבער מענש, וואָס צו אים איז דאכט זיך גאָר קיין גלייכן ניטאָ. אזא מענשן מוזן מיר שעצן און מיר מוזן אים רעספּעקטירן. מיר מוזן אים האַלטן ווי אַן אבן־טוב.

איך באַגריס מיין ליבן פריינט חיים צו זיין יובילײ. הלוואי קען אזא מענש לעבן אייביק און פארטיידיקן די אינטערעסן פון אונזער אָרים, געפּלאָגט אידיש פאָלק.

מיט גרויס דרך ארץ,

לוּאיס פעלהענדלער (דער וואַרשעווער בעקער)

טייערער חיים!

צו אייער 50 יאָריקן געבורטסטאָג ווינש איך אייך, אז איר זאָלט אָנגיין מיט דער גרויסער ארבעט, וואָס איז אייך און טויזנטער אנדערע אזוי נאָענט צום הארצן.

צו אייער פריילאכן טאָג טרינק איך צוליב אייך לחיים און ווינש, אַז איר און אַלע אונזערע פריינט זאָלן זיין געזונט און מיר אַלע זאָלן פייערן אייער פינף־און־זיבעציק יאָריקן געבורטסטאָג, און זאָל די גרויסע ארבעט צו וועל־כער איר שטרעבט, ביז דאַן זיין פארווירקליכט.

מיט סאָציאַליסטישן גרוס, אייער

מ. מענדל (סאַן פראַנציסקאָ).

י. ראָבערטס

חיים שאַפּיראָ — דער פּאָעט און פאָלקס־מענטש

זייער אָפט הערט מען מענשן ריידן וועגן פּאָעטן, ווי וועגן „בעלי־חלומות“. חיים שאַפּיראָ איז אָבער אַ לעבעדיקער באַווייז, אַז מען קען האָבן אַ פּאָעטישע נשמה און זיין אַ מענש מיט פּשוטע מעלות און חסרונות.

חיים שאַפּיראָ איז אַן אמת׳ער פאָלקס־מענש וואָס האָט ליב די מענשהייט, מיט די גוטע זייטן און טהאַטן, אַזוי גוט ווי אירע שלעכטע מעשים. ביי אים זיינען גאָר קיין שלעכטע מענשן ניטאָ. שלעכטע טהאַטן פון מענשן זיינען ביי אים אַ פּועל יוצא פון דער ניט־ריכטיקער און ניט־יושר׳דיקער וועלט אין וועלכער מיר לעבן, אָבער ניט די שולד פון יחיד. ער האָט אַ פּאָעטישע נשמה און אַ פּאָעטישן חוש, וואָס באַהעפט דאָס האַרץ מיט׳ן קאָפּ, און דערפאַר איז ער אַלעמען דן לכף זכות. חיים שאַפּיראָ רעדט וועגן פאַרברעכנס וואָס מענשן באַגייען איינער געגן דעם אַנדערן, מיט דעם זעלבן דרך־ארץ און מיט דער זעלביקער פּאָעטישער שפּראַך, ווי ער רעדט און באַזינגט אַ העראָאישן אַקט פון העלדנטאַט, נאָר מיט אַנדערע ווערטער און אינהאַלט. אין זיין מוסר־זאָגעריי און שטאַרקע טאַדלונג פאַר שלעכטער אַקציע שפּריצט אַ מענשלעכער געפיל, אַ פּאָעטישער טאָן און סטרונע, וואָס פאָדערט חרטה אַנשטאַט שטראָף.

אַ סך מענשן באַטראַכטן חיים שאַפּיראָ פאַר אַ ווייכן, צו־סענטימענטאַלן מענשן, וואָס לאָזט זיך בייגן. אין מיין אָפּשאַצונג איז דאָס זיין גרויסקייט. אמת׳ע פאָלקס־מענשן שילטן זיך ניט און זידלען זיך ניט. דורך חרוב מאַכן סדום איז די שטאָט ניט בעסער געוואָרן, בלויז פאַרניכטעט געוואָרן. אונזער וועלט וועט קיינמאָל ניט איבערגעמאַכט ווערן דורך קאַטאַסטראָפעס און חורבות. חיים שאַפּיראָ גלויבט אין בויען און שטיצן, און ניט אין אַרונטעררייסן; אין אויסבעסערן אַנשטאַט פאַרניכטן.

חיים שאַפּיראָ איז אַלעמאָל געווען אַן אָנגעזעענער מענש ביי די סאָציאַליסטן, און איז געווען זייער קאַנדידאַט פאַר פאַרשידענע שטאָטישע אמטן.

ער איז אָבער אויך אַ „פּערסאָנא גראַטאַ“ און אייגענער מענש אין אַנדער געזעלשאַפטלעכע קרייזן, ווייל ער גלויבט אין דאָס מעגליכע און פּראַקטישע. ער איז אַן אָנהענגער פונ׳ם רעוואָלוציאָנערן פּראָצעס, אַזוי לאַנג ווי מיר האָבן נאָך ניט קיין סאָציאַלע רעוואָלוציע, און דאָס קאָאָפּעראַטיווע

צוזאמענלעבונג איז נאָך א הייליקער וואונש, דאַרף מען דערוויייל פאַרלייכטערן די מענשליכע ליידן און העלפן די נויטבאַדערפטיקע. ער איז דערפאַר אַקטיוו במעט אין אַלע סאָציאַלע און געזעלשאַפטלעכע אינסטיטוציעס דאָ אין שטאָט.

צוזאַמען מיט אַלע אַנדערע פריינט און מיטאַרבעטער ווינטשן מיר חיים שאַפּיראָ צו זיין פופציק־יעריקן יום־טוב, נאָך לאַנגע יאָרן פון אַקטיוויטעט.

אידישער אַרבעטער קאָמיטעט

טייערער חיים שאַפּיראָ!

דער אידישער אַרבעטער קאָמיטעט באַגריסט אייך האַרציק צו אייער יובילייַ. קיינער האָט נאָך קיינמאָל ניט פאַרדינט אַזוי כשר אַ יובילייַ ווי איר.

אייער אַרבעט דאָ אין שטאָט איז ניט אָפּצושאַצן. מאַכט ניט אויס ווער עס פאַנגט אָן אַן אַרבעט, איז נאָר די אַרבעט אַ ריכטיקע, איז נאָר די אַרבעט אַ וויכטיקע, זייט איר מיט לייב און לעבן אין דעם.

איר שרעקט זיך ניט, זייער אָפט, צו גיין קעגן שטראָם, איר שרעקט זיך ניט צו באַצייכנט ווערן מיט צו־ראַדיקאַלע נעמען — אויב די אַרבעט וואָס ווערט געטאָן איז נאָר אין די אינטערעסן פון די ברייטע פאָלקס־מאַסן, זייט איר גרייט צו צולייגן אַן אַקסל און העלפן.

ווינשן מיר אייך דערום לאַנגע יאָר, יאָרן פון אַקטיוויטעט, ווי ביז איצט, מיט די מאַסן, פאַר די מאַסן.

אידישער אַרבעטער קאָמיטעט

א. ראַוויטש, קאַסירער.

ביטע, גיט אונזער גרוס:

מיט גרויס ליבע און דרך ארץ באַגריסן מיר אייך, ליבער חיים!

דר און מרס. אליהו חיים עפּשטיין.

ישראל און נעכע פיינבערג

מיין טייערער י. לעווית:

אייער פארלאנג פון מיר אַנצושרייבן עפּעס וועגן אונזער פריינט חיים שאפּיראָ און זיין טעטיקייט אין געזעלשאַפטלעכן לעבן, איז פאר מיר א פאר־געניגן. איך בין ספּעציעל זייער צופרידן פון דעם פאקט, דאָס מיר האָבן זיך אויסגעלערנט אָפּצושאַצן א מענטשנ׳ס טעטיקייט ביי זיין לעבן. און איצט צום בעל־דבר אליין.

מיין באַקאַנטשאַפט מיט דעם יובילאַר איז ניט קיין זייער לאַנגע. פאַק־טיש איז עס זינט איך בין געקומען קיין לאַס אַנדזשעלעס, בלויז ארום פיר יאָר. אָבער דורך דער צייט האָב איך אויסגעפונען אַז אונזער אַלעמענס פריינט שאַפּיראָ איז איינער פון יענע מענטשן, וועמעס האַרץ שלאָגט באַ־שטענדיק פאַר די וועלכע זיינען אונטערדריקט, פאַר די וואָס ליידן סיי פיזיש סיי מאַטעריעל. אונזער פריינט שאַפּיראָ איז צו יעדער צייט פאַרטיק צו פאַרטיידיקן די געקריוודעטע. ער פילט זייער וויטאָג, ער פילט זייער שמערץ. און דערפאַר טאַקע, ווען ער רעדט פאַר די ליידענדע אָדער באַ׳גזל׳טע, קאָנט איר זען אין זיין פּנים, אַז ער אליין לעבט דורך דיזע אומגערעכטיקייט. און געבענטשט האָט אים גאָט מיט אַ זייער פיינעם טאַלאַנט צו ריידן. איר קאָנט ניט העלפן ווי נאָר ווערן באַגייסטערט פון זיינער א רעדע. עס מאַכט ניט אוים צי איר זיינט מיט אים איינשטימיק צי ניט.

איך שטעל זיך פאַר אַז עס איז ניט קיין סוד אַז ח. שאַפּיראָ איז אַ סאָציאַליסט. פונדעסטוועגן ווערט ער געאַכטעט אין אַזעלכע קרייזן וואו סאָציאַליזם איז ניט זייער אני מאמין. עס איז פאַר זיין ברייטהאַרציקייט א סך מאָל אַביסל צו ברייט.

עס איז שווער צו גלויבן אַז חיים שאַפּיראָ האָט שוין דורכגעשפּאַנט אַ פּופציקער, ווייל זיין גייסט איז דאָך אַזוי יונג, זיינע טרוימען אַזוי פריש. און דערפאַר פריידט עס מיך צוזאַמען מיט זיינע פריינט צו פייערן זיין פּופציק־יעריקן געבורטסטאָג — פּופציק יאָר יונג.

ערלויבט מיר צו ווינטשן מיין טייערן פריינט חיים שאַפּיראָ און זיין העבנסבאַגלייטערין, באַסיע שאַפּיראָ, און זיין גאַנצע פאַמיליע, לאַנגע יאָרן פון פרוכטבאַרער טעטיקייט, פאַר אַ שענערער, בעסערער און גערעכטערער וועלט פאַר אַלע מענטשן.

בעקערס יוניאָן, לאָקאַל 453

אידישע בעקערס יוניאָן לאָקאַל 453 נעמט אָן מיט פאַרגעניגן דעם כבוד וועלכן איז איר צוגעטיילט געוואָרן אין אנטיילנעמען אין דעם פאָלקס יום־טוב, ביי וועלכן דער פופציק־יאָריקער געבורטסטאָג פון אונזער אַלעמענס פריינט חיים שאַפּיראָ, וועט געפייערט ווערן.

דער נאָמען פון דעם געטרייען חיים שאַפּיראָ איז זייער נאָענט פאַרבונדן מיט דעם געבורט און אַלגעמיינער געשיכטע פון די אידישע אָרגאַניזירטע בעקער־ארבעטער אין לאָס אַנדזשעלעס.

מיט אייניקע יאָרן צוריק, בעפאָר די אידישע בעקער אַרבעטער אין לאָס אנדזשעלעס האָבן געהאַט אַ זעלבסטשטענדיקן בעקער־לאָקאַל, זיינען שוין פילע בעקער־אַרבעטער געווען אַקטיוו אין מיטהעלפן פריינט שאַפּיראָ אין זיינע הומאַניטאַרע אַרבעטן פאַר דעם סאַניטאַריום. פריינט שאַפּיראָ האָט אין דער קליינער צאָל אידישע בעקער־אַרבעטער פון יענער צייט דערזען אַ גוטן עלעמענט, וועלכע האָבן זייער גאַנצע צייט, מיה און ענערגיע אַוועקגע־געבן פאַר דע םוואוילזיין פון דעם סאַניטאַריום.

מיט דער גרינדונג פון אַ זעלבסטשטענדיק אידישער בעקער יוניאָן אין יאָר 1924, האָבן זיך די אָרגאַניזירטע אידישע בעקער־אַרבעטער אָריינגע־וואָרפן מיט אימפעט אין געזעלשאַפטלעכע אונטערנעמונגען, וואו מיר, אידישע בעקער־אַרבעטער, שטייען זייט ביי זייט מיט אונזער אַלעמענס באַ־ליבטן פריינט און כלל־טוער, חיים שאַפּיראָ.

זייט געגריסט, חבר און לערער, חיים שאַפּיראָ! זאָל די צוקונפט שענ־קען דיר און דיין פאַמיליע פילע יאָרן פון געזונט און מוט. מיר, אידישע בעקער־אַרבעטער, זיינען שטאָלץ מיט דיינע פאַרגאַנגענע פופציק יאָר און ווילן האָפן זיך צו באַטייליקן אין דיין 75 יאָריקן יובילעאום.

לאַנג לעבן זאָל חיים שאַפּיראָ און די טויזנטער חיים'ס, וועלכע דינען געטריי די אַרבעטער־מאַסן, ווי אויך אונזער אידישן פאָלק.

אידישע בעקערס יוניאָן לאָקאַל 453

לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפ.

ראובן בוראַקאָף, פּראָטאָקאָל סעקר.

משה פריימאַן, ביזנעס אַגענט

הארציקער פריינט, ליבער חיים שאַפּיראָ!

אין ניו־יאָרק, דערמאָנענדיק זיך וועגן דער שווערער אַרבעט וואָס מיר האָבן געהאַט ביי דעם אויפבויען פון אידישן רעפּערטואַר טעאַטער אין לאָס אַנדזשעלעס, פלעג איך תמיד טראַכטן פון אייך און באַוואונדערן אייער טאַקט, באַציאונג און ליבע, וואָס איר האָט אונז אַרויסגעוויזן די גאַנצע צייט פון אונזער שפּילן אין ל. א. אָן אייך וואָלטן מיר באמת ניט געקאָנט באַווייזן אַזאַ דערגרייכונג: אַ יאָר קונסט־אידיש־טעאַטער אין ל. א. אייער פריינד־שאַפט צו אונז פּערזענליך און צום טעאַטער האָט אונז געגעבן מוט אָנצוגיין מיט אונזער שווערער אַרבעט.

איך בין גליקלאַך צו האָבן די געלעגנהייט היינט צו באַגריסן אייך לכבוד אייער יובל און ווינטשן אויך צוזאַמען מיט אייער פאַמיליע אַ סך יאָר פון גליק, פרייד און געזונט. לאָס אַנדזשעלעס האָט נאָר איין חיים שאַפּיראָ, און חיים שאַפּיראָ טיילט אוים וואַרעמקייט און פריינדשאַפט צו אַלע, וועלכע קומען זיך אָנוואַרעמען אין טיילמאָל ניט אַזאַ וואַרעמען ל. א.

אַנאַטאָל און פראַנקאָ ווינאָגראַדאָף.

לייִדים אָקזילערי פון לאָקאַל 453

די לייִדים אַקזילערי נומ. 453 פון דער אידישער בעקערס יוניאָן שיקן אויך זייער הארציקן גליקוואונש צו פריינט חיים שאַפּיראָ און זיין פאַמיליע, צו דיזער גלאָררייכער פייערונג פון דעם פופציק יאָריקן יובילייַ.

מיר, די פרויען פון די אידישע בעקער־אַרבעטער, ווייסן ווי טייער פריינט שאַפּיראָ ווערט געשעצט ביי אונזערע מענער. אונזערע פייערונגען פון דעם ערשטן מאַי זיינען קיינמאָל ניט פאַרפולט אָן פריינט חיים שאַפּיראָ. און מיר, שוועסטער פון דער בעקער־אַקזילערי, זיינען ווירקליך שטאָלץ מיט חיים שאַפּיראָ'ס אויפטואונגען פאַר די פילע לאָקאַלע אינסטיטוציעס, אין

וועלכע מיר האָבן אויך דעם פאַרגעניגן אנטייל צו נעמען.

מיר ווילן האָפן צו האָבן אויך דעם פאַרגעניגן אין העלפן פייערן פריינט חיים שאַפּיראָ'ס 75 יאָריקן יובילײ צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע, ווי אויך צוזאַמען מיט דער גאַנצער אַרבעטער משפחה.

איקאָר שטאָט קאָמיטעט

לאָס אַנדזשעלעס, קאַליפאָרניע

מיר האָלטן פאַר אַ פּריווילעגיע צו באַגריסן דעם פופציק־יאָריקן יובילאַר, חיים שאַפּירא, דעם געזעלשאַפטלעכן טוער, וועמעס האַרץ קלאַפּט שטענדיק אין אַקאָרד מיט די אינטערעסן פון די אידישע פאָלקס־מאַסן.

מיר געדענקען, אַז חיים שאַפּיראָ, דער סאָציאַליסט, דער חשוב'ער אַרבעטער רינג מיטגליד, איז געווען איינער פון די ערשטע צו דערפילן די גרויסע היסטאָריש־געזעלשאַפטלעכע וויכטיקייט פון דער אידישער קאָלאָניזאַציע אין סאָוועטן־פאַרבאַנד און איז געווען דער פאָרזיצער פון דער ערשטער איקאָר מאַסן־פאַרזאַמלונג אין לאָס אַנדזשעלעס.

ווען דער איקאָר האָט אָנגעפירט מיט דער אַקציע צו שיקן אַ פאָלקס־דעלעגאַציע קיין בירא־בידזשאַן (וואָס איז לײדער אָפּגעלייגט געוואָרן צוליב דער אינטערנאַציאָנאַלער מלחמה־געפאַר) איז חיים שאַפּירא גרייט געווען צו פאַרלאָזן זיין אָפּיס און זיינע פּריוואַטע געשעפטן כדי צו פאָרן אין זען מיט זיינע אייגענע אויגן, ווי אַזוי אידן בויען זייער ערשטע אויטאָנאָמע טעריטאָריע אין בירא־בידזשאַן און דאַן ברענגען דעם גרוס צו אונז. און דריי טויזנט אידן פון לאָס אַנדזשעלעס, וואָס האָבן זיך באַטייליקט אין דער דערוויילונג פון די דעלעגאַטן, האָבן אַרויסגעוויזן זייער צוטרוי צו חיים שאַפּיראָ און אים דערוויילט אַלס איינעם פון די צוויי דעלעגאַטן.

אויף אונזער רוף צו אייניקייט אין די אידישע רייען אין קאַמף קעגן פאַשיזם און אַנטיסעמיטיזם, איז חיים שאַפּיראָ, דער פּראָגרעסיווער געזעלשאַפטלעכער טוער, געווען דער סאַמע ערשטער זיך אָפּצורופן און נעמען אויף

זיך די אַרבעט פון שמידן אייניקייט. מיר ווייסן, ווי שווער עס איז אים אָנגעקומען, וויפיל שטיינער און דערנער ער האָט געמוזט פון זיין וועג באַזייטיקן, אָבער ווי אַ מוטיקער און ערנהאַפטער קעמפער איז ער געגאַנגען שטענדיק פאָרווערטס צו זיין ציל. און אויב אונזער לאָס אַנדזשעלעס איז אַ מוסטער פון אייניקייט אין די פּראָגרעסיווע אידישע רייען, האָט אין דעם אַ גאָר, גאָר גרויסן חלק דער יובילאַר חיים שאַפּירא.

מיר ווינטשן אים לאַנגע יאָר פון פרוכטבאַרער אַרבעט.

שטאָט קאָמיטעט איקאָר

אַהרן קווירטמאַן, סעקרעטאַר.

Samuel H. Golter

Executive Director, Los Angeles Sanatorium and Expatients Home

Throughout my years of close association and friendship with Chaim Shapiro, I have come to recognize his influence as among the most potent and far-reaching being exerted by any individual in this great humanitarian cause.

And so it is with great admiration and deeply-felt appreciation for his efforts in the past quarter of a century that I take this opportunity to send my own personal greetings on this fiftieth birthday of Chaim Shapiro.

At the same time, may I extend to Mr. Shapiro the best wishes of all of the leaders and workers in the Sanatorium cause throughout the United States, who join with me in this expression of good will and friendship to one who has devoted a large part of his lifetime to the alleviation of distress and suffering.

District Grand Lodge No. 4—B'nai B'rith

Chaim Shapiro 50th Anniversary Committee:

Heartiest congratulations to our very good friend, Chaim Shapiro, on the attainment of his 50th birthday, and upon the recognition which he is receiving from his friends through your committee in the form of the 50th birthday anniversary celebration to be given on Sunday, October 31, 1937.

Chaim has shown himself kindly, humane, of splendid character, and thoroughly social-minded, living not for himself alone, but willing to consider the welfare of his fellow men. May his strength and his tribe increase!

Sincerely,

JACOB J. LIEBERMAN.

Eastern Mutual Social Club

The Eastern Mutual Social Club takes this opportunity to congratulate Mr. Chaim Shapiro on his 50th anniversary. Our club is glad to be one of the numerous organizations helping to carry on the charitable work which Mr. Shapiro started twenty-five years ago at the Los Angeles Sanatorium and Ex-Patients Home.

H. Gregory Brilliant

During the past twenty-five years, Chaim Shapiro has been practicing law in the City of Los Angeles, with dignity and a deep regard for the responsibilities entrusted in his care. His sympathetic treatment of the indigent clients is of common knowledge to all. His activities as a member of the Bar has done considerable to elevate the dignity of his profession.

Chaim Shapiro's private and business life has been as blameless and idealistic as is possible; those vices inherent in most ment seem to have been denied him. His public life has been one long term of service to his fellow men and a constant endeavor to better conditions of humanity.

The private and organizational efforts of Chaim Shapiro, on behalf of the oppressed, the homeless, the sick and the destitute, will remain a page of noble deeds in the book of time. He is no longer an individual in the minds of his fellow men, he has become an Institution of Good Human Action and Inspiration.

As long as the World has meen like Chaim Shapiro, there is still hope for a true civilization.

H. GREGORY BRILLIANT.

Ladies' Auxiliary of Ex-Patients Home

As President of the Ex-Patients Ladies' Auxiliary of the Los Angeles Sanatorium and Ex-Patients Home, I take great pleasure in extending my sincere greetings and the greetings of our entire membership to one whose career has been one of devotion to the ideals for which our organization strives. After the many years of wonderful work in behalf of the Los Angeles Sanatorium on the part of Mr. Chaim Shapiro, I am sure it is the great work of the Sanatorium itself, and not the words of praise from his thousands of friends that he will treasure the most. But on his fiftieth birthday, despie this, I feel it is our duty and it is certainly a pleasure and a privilege to extend these few words to a man who has done so much in this fight against disease.

Jewish Consumptive and Ex-Patients Relief Association

Duarte, California

I have been asked for a few lines to be included in a book of greetings to be presented to our friend Chaim Shapiro on the occasion of his 50th Birthday Anniversary. My first thought was to say something regarding his connection with the Sanatorium, but looking over the names of the Arrangement Committee, I find not only the names of representative leaders of local Jewry, but also the names of the founders of the Sanatorium and those of the most active in the Sanatorium work today. I am sure that they are much more fitted than I to appraise the work of our mutual friend on behalf of the Sanatorium. All I can do is merely add my small voice to help swell the mighty chorus of well-deserved acclaim in the honor of friend Chaim.

J. ROSENBLATT, M.D.,
Medical Director and Supt.

L. A. Joint Board, I.L.G.W.U.

We greet Chaim Shapiro on his Fiftieth Birthday Anniver-
To his friends and comrades it is more than a mere cele-
sary.
bration. In the life of the Jewish Community and in all the struggles of Labor, Chaim Shapiro has become an almost indispensable institution.

His great humanitarian heart pulsates with the tempo of the events of Labor's struggles. Like a prophet of old, he weeps at the misfortunes of his people and rejoices with them in their happier moments.

As a friend and comrade we greet him and wish him many more years of life and activity.

I. LUTSKY, Manager.

B. C. Huber

We gladly acclaim the victory over our hearts that Chaim Shapiro brings back as the trophy of his fifty years.

In the pause wherein the atonement of jubilee restores all things to their original peace, the joy of friendship sings to us that in this man we have met our own heart walking in the world.

So on this occasion we have come from the variety of our lots in life, to sit down in that at-one-ment of the Spirit from which all things originate and into which all things finally dissolve.

In the melting of a conquered judgment we again send him forth, our friend Chaim Shapiro, attended by that eternal youth with which the good spirit obtains in this very world, the smile of God.

MR. and MRS. B. C. HUBER.

Walter Collins

Comrade Shapiro:

Congratulations on your reaching the Golden Age of Fifty. Although there is happily no longer a "gold standard," as a modern Golden Calf for the opulent to worship, there is a greater treasure in the memories of a half century of humanitarian activities for which you can justly be proud. In the many years of our mutual friendship, you have always been to the front of every struggle where freedom and human rights were concerned, and I sincerely hope you will live many more years to continue the good work.

I regard your active life as a shining example of what Thomas Paine so tersely expressed: "The World is my Country; To do good my religion."

WALTER COLLINS.

Rabbi Dr. S. M. Neches

Dearest Friend:

With many others, I am delighted indeed to join in expressing my thanks and appreciation to those who conceived the good thought and wonderful idea to honor our Community by celebrating the 50th Birthday Anniversary of our friend and leader, CHAIM SHAPIRO.

Mr. Shapiro has gained the love and admiration of our people, of all walks and shades of life, for his activities in so many movements for the welfare of our own as well as for humanity at large. He is an ornament and a credit to our race by being a sincere and devoted gentleman of highest fine character possessed with a most noble soul. Now, that he has reached the stage of "at fifty for counsel," we have all reasons to be happy and sincerely wish that the Almighty will permit us to benefit more and more of the good leadership, counsel and advice, wisdom and knowledge, of our friend CHAIM SHAPIRO, for many, many years to come.

Sincerely,

RABBI DR. S. M. NECHES.

Dean of the Western Jewish

Institute, Los Angeles.

Rabbi N. I. Addleson

"Greetings to Chaim Shapiro" on the occasion of his 50th Birthday Anniversary.

I desire herewith to associate myself whole-heartedly with the very splendid and befitting manner in which the Arrangement Committee for the celebration of the 50th Birthday Anniversary of Chaim Shapiro is expressing its profound appreciation and esteem for a loving, sincere and indefatigable worker in this "Garden of the Lord." Chaim Shapiro is a household treasure and a very distinct asset to Los Angeles Jewry, and he has earned the very high esteem, affection and admiration not only from our own brethren in this great city, but also from our respected non-co-religionists, by his unflinching loyalty and devotion and his ever readiness and eagerness without any stint for the great humanitarian and noble cause, which we all know is so near and dear to him—the Duarte Sanatorium for Tuberculars — this gigantic store-house for Rachmonoos, of which he was one of the pioneer founders, a former president, and a director. His stirring and masterly eloquent appeals and outcries to the masses, against the atrocities and barbarities of our brethren in Germany, Poland and in other lands, have been the means of arousing the peoples of Los Angeles to render immediate aid to mitigate their sore and tragic plight. The celebration of Chaim Shapiro's 50th Birthday Anniversary will undoubtedly be heralded by all sections of the community with great jubilation as a sincere token of appreciation to a "faithful and unostentatious toiler" for the cause of humanity.

My fervent prayers and heartfelt felicitations and every conceivable wish to Chaim Shapiro for many, many, bright and happy reurns of the day, and may he be spared to continue to serve Los Angeles Jewry in the future with that faithfulnes and truism which has characterized his dominant idealogy in the past, and that all his endeavors and undertakings may be crowned with abundant fruition.

RABBI N. I. ADDLESON.

Willis E. Carter

To Chaim Shapiro:

Who has steadfastly sought to balance the scales in the unequal struggle between the weak and the powerful, the oppressed and the oppressor; who has worked for a saner interpretation, and a more just administration, of laws; who has given unstintedly of his strength in the interests of civic betterment and an economic readjustment; who has endeavored unceasingly to ameliorate suffering and to make the world a better and happier place in which to live.

My felicitations on this, his fiftieth birthday, and my wish that mankind may be so fortunate as to have among them fifty years hence, so unmitigated a force for eternal good.

WILLIS E. CARTER.

T. Lutsky

To my esteemed friend, Chaim Shapiro:

I heard of Chaim Shapiro long before I had the privilege of meeting him. Such high esteem shone from the faces of those who spoke his name, that I was eager to meet this friend face to face. When at length I did hear him speak, addressing a large audience, and listened to his ringing words of sincerity and strength, saw the response of deep devotion in men's hearts, I knew that men had spoken truly; here, indeed, was a man of nobleness and worth.

I have come to know, too, of his immovable principles for righteousness and justice, of his far sighted vision, of his generous devotion to every humane effort. I sense the great heart that beats for humanity, and a personality of rare charm, endowed with grace of mind and speech, and feel indeed that in him resides the character that becomes a benediction to his friends and society. Such men are strength in days of crisis; they are the hope of the nation.

May God bless you, Chaim Shapiro, and may your days be long in this land which you serve so well.

James D. Randles

Dear Chaim:

Your mother must have been prophetically inspired when she named you "Chaim," which, translated, I believe, means "Life."

I am happy to congratulate you on reaching your half-century mark, and proud that for more than a quarter of a century I have been allowed to call you "Friend."

May the remainder of your years, and may they be many, be as dynamic in action and as beauty-touched as the past twenty-five, is the sincere wish of

Your old U. S. C. Law School mate,
JAS. D. RANDLES.

Marie Hohneck

To My Friend:

In adding my tribute to the countless testimonials on the occasion of Chaim Shapiro's Fiftieth Birthday, I find my impressions and observations cover a perspective which few have the privilege of viewing. My many happy years of association with Chaim Shapiro, as secretary, have proved to me that he is truly a friend to all, regardless of rank or posiiton. He is always ready to uphold all undertakings that are honorable and worthy and he is a benefactor in the true sense of the word. To me he represents the highest in honesty, integrity and understanding. I know that I am voicing the wish of every one who has had the opportunity of meeting Chaim Shapiro professionally, that he continue to diffuse his radiant friendliness and personality for countless years to come.

MARIE HOHNECK.

your pictorial life. May you both continue to leave footprints along the fertile shore of accomplishment that will help guide mankind to further progress.

B. COHEN.

Henry Cohen

After being closely associated with Chaim Shapiro for many years and watching his career, particularly that part of it devoted to the uplift, I can say I have never seen his equal in team work.

This is after a long experience, observing such activities and the men and women who take part in them. The word cooperation is always on our lips, and seldom in our hearts, but in his case, this instinct is so strong that it seems to make no difference to him whether he serves in the highest places of a movement or in the ranks, and he has been called upon to act in both. He always puts the objective, the goal to be reached, above his own desires or personal preference. He is always the faithful soldier, whether as captain of the company or as a private.

When he was demoted, I took some pains to find out the reason, but could find none except that someone else wanted to command. But these things never troubled him at all, and he went on with the task in hand in an humbler place with the same zeal, as if nothing had happened.

To the younger workers for the general good, such an example is an inspiration to greater efforts.

HENRY COHEN.

My Appreciation of Chaim

With the most pleasant memories of our everlasting friendship I am happy to bring you my good wishes and greetings in which Mrs. Cohen joins enthusiastically. You have to your credit many accomplishments that I am sure deserve great praise and recognition. I am, likewise, sure that your many friends and admirers, who are within the sphere of your activities, will use this occasion to express their estimation of your many beautiful deeds. I will confine myself to blessing you for just one contribution that the attainment of your aspiration has given to progressive mankind.

I credit you with and bless you for enriching humanity with that which is known as "Chaim." For "Chaim" is not an accidental being, blessed by nature or circumstance with superlatives. Life was not a bed of roses to "Chaim." At almost tender age he was adrift on the stormy waves of industrial civilization. Waves that may have swept him up barren shores to join the majority of mankind.

Fortunately there was an inspiring determination in the young man that served as the guiding angel of his soul. Soon he developed a noble vision. He discovered the beautiful in his surrounding environment. He turned his eyes to the roses instead of the thorns, to the poetic instead of the prosaic, and so gradually developed a personality of charm, love and nobility.

Thus in time, through determination and hard labor, arose the charming personality of an inspiring speaker, an idealistic social worker, a champion of the oppressed and a devoted friend. All this stands for the "Chaim" which you, my friend Chaim, have given to humanity.

It is for this "Chaim" contribution, to us, your friends and to humanity at large, that I greet you on your fiftieth birthday. May I, at your present celebration, also send greetings to your

Upton Sinclair

I was asked to write a letter to be read at the Chaim Shapiro dinner, and I am very happy indeed to express my pleasure in the occasion. I regret very much that a hard writing job on which I am engaged forces me to cut down my engagements, and I hope that no one will understand this to mean any lack of admiration and affection for the hero of the occasion.

I have been in Southern California some twenty-two years now, and all that time Chaim Shapiro has been working for liberal and humanitarian causes. He is one of the finest fellows I know and deserves all the good things which the orators of the occasion will say about him. Tie pieces of ice over each of his ears so that they will not catch fire.

Sincerely,
UPTON SINCLAIR.

Rabbi Jacob Kohn

I have known Mr. Chaim Shapiro ever since my arrival in Los Angeles, but the longer I know him and the more often we meet on Boards and Committees dealing with questions of Jewish life, the more deeply do I appreciate the fine gifts of character and personality with which he is endowed. His moral earnestness, his sensitive Jewish soul and his fine mind are always at the service of his people and respond with deep love to every cause involving the social idealism to which he is committed.

It gives me great pleasure to join with his many other friends in this fine birthday celebration.

Sincerely yours,
JACOB KOHN.

Friendship Club

Of the Los Angeles Sanatorium

Duarte, California

Gentlemen:

On this, the fiftieth birthday of Chaim Shapiro, the countless recipients of Mr. Shapiro's many charities and humane activities, flock to do him homage.

In the light of his great and noble work, words are inadequate instruments with which to convey what we feel in our hearts. Ours is but one of the countless voices raised in tribute on this occasion. May the reward which Chaim Shapiro will reap during the second half of his life be proportionate to the incalculable benefits which humanity has already reaped from his noble work.

He has built an everlasting monument in the hearts of men which will stand more firmly than the physical essence of his endeavors.

And this, our tribute to him, is the expression of the sentiment of every patient in this institution which his work has played so prominent a part in making a reality of a dream.

Respectfully yours,

ABE STEIN,

President.

The Wilshire Auxiliary to the Los Angeles Sanatorium

May we too join with countless others in expressing in a few words the joy to know there is a man who has given everything humanly possible towards an ideal—

"To help those less fortunate than we are."

And Chaim Shapiro has done that and more in his untiring devotion for the benefit of others and with no thought of self.

May God's richest blessings be on him and his family, so that he will be able to continue this noble work for this cause and where he is so greatly needed.

DORA COHN, President.

Edwin P. Ryland, D.D.

Hon. Chaim Shapiro,
Los Angeles, California.

My Friend:

It is a privilege so to think of and address so true a gentleman, so valuable a citizen and so constant a champion of the rights of all men, particularly of the weak and dispossessed.

And so you are fifty years old—in the very midst of your days of usefulness! That you may have many more years to serve your fellow men, and that through all the years you may know the joy of having many true friends, is my wish for you.

Sincerely,

EDWIN P. RYLAND.

Rube Borough

Out of my heart I send the following:

Greetings on this auspicious occasion to my good friend of the years, Chaim Shapiro—an intrepid, kindly soul, whose passionate devotion to good causes is unsurpassed upon the local battlefied. I have seen him put to the test in days when we were but a bedraggled army without discipline and without hope of victory. And, always, he met the test magnificently, without thought for his personal fortunes. When I think of Chaim I am reminded of Anatole France's tribute to Zola: "A Moment of the Conscience of Man."

Most cordially yours,

RUBE BOROUGH.

iton, is steadfastness or firmness of purpose. This does not mean mulish obstinacy. It means refusing to be what our sages call a "Poseach al shtei haseepim," i.e., one who is never sure of himself, who always fluctuates and vacillates—ever ready to compromise or surrender. Our East European brethren, through no fault of their own, but due to age-long suffering and privation, have developed an inferiority complex. This has made them fawn and cringe in the presence of their "betters." A mere smile, a friendly nod from their more fortunate coreligionists, and they were ready to give in. Thus, the Jewish masses assumed an attitude of defeatism and surrender, even in the most vital implications of their most critical problems. It is only of late that a change for the better has been occasionally manifest. In our own community, Chaim Shapiro has been and is one of the few who never wavered, never vacillated and ever insisted upon a policy of dignified equality for all Jews, irrespective of their financial status. One need hardly mention that neither he nor those who shared his views ever wanted to see divisions in our thinning ranks. On the contrary, he always strove for a perfect and compact union, but he wanted a "Jewish" union: Popular in conception and democratic in principle. No better proof of the tremendous possibilities of the Jewish masses need to be presented, than the inception and growth of this very institution, the J.C.R.A., of which Chaim Shapiro is one of the founders. It is and will ever be an outstanding and indestructible monument to the zeal and enterprise of the unsophisticated simple Jew. In this work, as in many others, Chaim Shapiro has always been a guiding spirit. His fiery eloquence, his ardent enthusiasm, his unswerving loyalty and his untarnished idealism, have ever been a beacon of light in our laborious journey. For this he will always be loved and always be cherished by every Jew here and elsewhere in our land. Many happy and glorious returns of the day.

LOUIS G. REYNOLDS, M.D.

Louis G. Reynolds, M.D.

To appraise properly the social value of a man like Chaim Shapiro, is very difficult indeed. Our traditions, which exalt modesty, declare that it is more sinful to overestimate than to underestimate an individual. The best way to avoid exaggerations and to steer clear of fulsome praise, is to point with unerring finger to the essential qualities of leadership and to find out whether the individual under consideration possesses them or not. According to Jewish tradition, the prime quality of leadership is the possession of a sense of mass-consciousness. In the words of our sages: "Uponov klapei Ho-om," i.e., a leader's countenance must always be directed towards the masses. Our great misfortune, in this country, has always been that our so-called leaders have never consulted—much less represented—the Jewish masses. They are always the representatives or mouthpieces of small and limited cliques, who because of their wealth fancied themselves to be superior and thus sought to dominate Jewry in a totalitarian manner. We, who are and who inescapably must ever be the greatest sufferers of Fascistic methods, never thought of eliminating these very methods from our own institutions. Fascism, after all, in whatever form it may appear, means only one thing: The elimination of the masses from all social and political control. It is my pleasure, therefore, to be able to testify that during all the years that I have known Chaim Shapiro, he has proven himself to be a true representative of the Jewish masses. His energy, his money and his very considerable talents, have always been and are today at the beck and call of the humblest and poorest portion of our people. No promise of preferment and no prospect of promotion has ever tempted him to weaken in his loyalties or to swerve in his allegiance. He always has been and always will be the true champion and faithful tribune of the masses.

Another quality of a true Jewish leader, according to tradi-

his liberty was not as great as in the old country, but sacrifices there were. Would Chaim be willing to give up, as many others did, his interest in the struggle of the masses, would he be willing to devote himself exclusively to his personal success, he, no doubt, would have a much easier and more comfortable life, and would reach still higher attainments in his professional career. In the practice of his profession he has shown the same spirit; did not bow to the group in power, did not cater to them, and he has been chosen by the masses as their legal adviser. He did his best for them in the same warm and sympathetic attitude, which so prominently demonstrated itself in his public work, be it as the president of the Duarte Sanatorium, Chairman of the Ort, or Chairman of the Jewish Anti-Nazi League.

Within the last few years humanity was and is afflicted with that horrible disease called fascism. The progressive forces of the human race the world over, stirred by this danger to civilization, saw the immediate necessity of reorganizing their ranks and adopting different tactics in the struggle against reaction. Instead of fighting the common enemy in separate groups, each one under its own flag, and with its own methods, a united front movement was inaugurated to struggle against fascism and its promulation of wars. Our friend Chaim was one of the first in this part of the country to answer that call for unity and he took his place as one of the leaders in the new direction.

We send our warmest greetings to Chaim on his 50th birthday and wish him many more years of continued activities with unbroken health and unshaken spirit.

DRS. NAHUM and NADINA KAVINOKY.

A compliment from the Los Angeles United Sisters' Willing Helpers Society.

H. LEVINE, Secretary.

In Appreciation: To Chaim Shapiro

Chaim Shapiro is a representative of the finest type of the Russian Jewish group of idealists of our generation. In the struggle (mostly underground) against the brutal Tsarist regime, this Jewish idealist youth contributed in a much larger proportion than the rest of the population in Russia. This fact was utilized very much by the reactionary upholders of the regime for antisemitic purposes. We of the radical group saw in that phenomenon evidence of the health and courage of our people; we, the Jews in Russia, suffered doubly: As members of the underprivileged classes and as members of an oppressed national minority. As healthy people we showed a much stronger reaction to the oppression than the others and participated in the struggle in greater numbers and with greater devotion.

In his early youth we find Chaim championing the cause of the underdog, risking his liberty and his very life in the fight against the oppressors. In 1905 he fell into the hands of the Russian gendarmes and had to spend some time in one of the Charkov jails. The indictment against him was of such a serious nature that very severe penalties were expected,
This spirit of rebellion against brutality and injustice was
with even the possibility of the death sentence.

carried by Chaim with him to this land of individualism and broad opportunities. He did not try to readjust his attitudes in order to fit into the life of a successful professional. The individualistic mottos of survival of the fittest and of "dog eating dog and the Devil takes the hindmost" remained as foreign to him in this country as they had been in the old home. The cause of the masses, and of the underprivileged found in him a ready champion here in the happy America the same as it did in the dark unhappy Tsarist Russia. The environments were different; he did not need to risk his life, and the risk to

Federation of Jewish Welfare Organizations
of Los Angeles

I am happy to have the opportunity to add my felicitations with those of others to Chaim Shapiro.

Those of us engaged in Jewish Community work view with great satisfaction working with the few men and women who possess a thorough knowledge of Jewish life and at the same time are guided by an idealism which makes them feel responsible for their Fellow Jews. Chaim Shapiro has such idealism—an idealism which he expresses beautifully in his various speeches which I have heard him make. A powerful Yiddish orator, a person sincerely interested in the problems of the Jewish community, and a true liberal—these are qualities which make Chaim Shapiro a man worthy of the testimonials, being given to him on this occasion. May the Jewish community be the recipient of his services for many years to come.

Sincerely yours,
CHARLES I. SCHOTTLAND,
Executive Director.

It gives me the greatest pleasure to greet Mr. Chaim Shapiro on his 50th birthday.

In this material world, idealism is almost as rare as it is necessary to serve as a leven against materialism, in order that human life may be worth while.

As an upholder of high ideals and no less as a leader in many of the most worthy activities of our community, Mr. Chaim Shapiro has given great service, and is accordingly appreciated by large numbers of people.

On this occasion of his anniversary, I extend to him heartiest greetings and best wishes for many years of contented life and continued contributions to the common weal.

MARCO R. NEWMARK.

Lord Marley

Dear Mr. Shapiro:

You have reached the age of 50, and while I cannot congratulate you on merely living, I realize the good work you have done on behalf of the vital reconstructive activities of the ORT in eastern Europe, and it is for this that I send my hearty congratulations.

At your age you are still a young man, and I hope that you will renew your activities on behalf of the Minorities in Eastern Europe, by helping to build up in Los Angeles a better understanding of the constructive purposes of the ORT. Unfortunately it appears that this work is still insufficiently appreciated locally; you will earn the lasting gratitude of thousands of Jewish students in the ORT vocational schools in Poland and elsewhere if you are able to assist in this immediately important work.

With all good wishes,

Yours sincerely,

LORD MARLEY.

Sanatorium Ladies' Auxiliary

Mr. Chaim Shapiro:

Please accept our sincerest felicitations on this festive occasion. We of the Sanatorium Ladies' Auxiliary are especially privileged to participate in this celebration, as in all the years of our work you have been our constant and unfailing companion. May your life continue to be an example to all who have humanity at heart.

MRS. MAHNIA SILVERBERG,
President.

Ladies' Consumptive Relief Society

Of San Francisco

On this day, the fiftieth birthday of our dear friend, Chaim Shapiro, it is no more than fitting that we pay homage to him whose sole aim has been the alleviation of sickness and suffering.

As one of the founders of the Los Angeles Sanatorium for Tuberculars, Chaim Shapiro has proven himself a great leader and benefactor. It is through his untiring and sympathetic efforts as president that this worthy organization has been able to overcome almost unsurmountable obstacles.

It is very rare that in any great field of endeavor, we can point to one particular individual who has so faithfully served a cause, and given so completely of his time and energy. Therefore, to his fellow workers, Chaim Shapiro has set an eminent example of what courage, a kind heart and an invincible will can accomplish.

As a fitting tribute to Chaim Shapiro for his twenty-five years of association with the splendid organization of the Los Angeles Sanatorium for Tuberculars, his friends can but offer their highest regard and esteem.

MRS. MORRIS MILLER,
President.

Mr. and Mrs. Sam Cook

For a quarter of a century it has been our good fortune to know and work with a man who knows the struggles of Labor, who feels the sorrow of the sick, and a friend to his fellow Jews, when human rights are concerned.

Accept our sincere good wishes for your continued humanitarian work.

The Superior Court

Los Angeles, Calif.

My dear Mr. Carter:

I hope you will pardon this delayed answer to your kind letter regarding Chaim's birthday celebration. I regard him as one of my very dear friends whom it is an honor to know. I have always admired the fine courage he has taken in our civic affairs and in all those movements for the benefit of humanity. He is a genuine, courageous, sincere progressive. His life has been a fine example of noble achievement, service and sacrifice for others.

Chaim would have been a delight to an old philosopher like Socrates, who, speaking to the youth of Athens, exclaimed: "When justice is assailed, fail not to come to its rescue and speak out in its defense, regardless of consequences to thyself."

I shall be very glad to attend the testimonial dinner on Sunday evening, October 31, to join with his friends in the tribute he so justly deserves.

Sincerely yours,

BEN B. LINDSEY.

Long Beach Auxiliary of the Los Angeles Sanatorium and Ex-Patients Home

To Chaim Shapiro on his fiftieth birthday, the Long Beach Auxiliary of the Los Angeles Sanatorium and Ex-Patients Home sends its heartfelt greetings and its sincere wishes for many more full and happy years of accomplishment.

We in Long Beach also wish on this occasion to reaffirm our appreciation for the invaluable services Chaim Shapiro has rendered the great humanitarian cause of the Los Angeles Sanatorium during the past twenty-four years.

Amalgamated Clothing Workers

I thank you as Secretary, and Mr. Mark Carter as Chairman, of the Shapiro Anniversary Committee, for giving me an opportunity to participate in honoring our good friend Chaim Shapiro.

I have known Mr. Shapiro for a number of years, and always as an enthusiastic and active worker for the public good. His name is so closely associated with the magnificent institution, the Los Angeles Sanatorium, that the two seem inseparable.

In these days of hate, bigotry, and wholesale destruction of life, the spirit of human solidarity is in greater need of friends than at any time before.

The work done by Chaim Shapiro, and others like him, help to uphold faith in human nature.

I am happy to join his many friends on this happy occasion, and wish him many more years of usefulness.

Respectfully yours,

JOSEPH SCHLOSSBERG,

General Secretary-Treasurer.

Amalgamated Clothing Workers of America

To our Friend and Brother, Chaim Shapiro,

On His 50th Birthday Anniversary:

Please accept our sincere wishes for many more fruitful years of service for humanity, the betterment of mankind, and social justice.

LOCAL 278.

Domestic Relations Court

City of New York

JACOB PANKEN, Justice

My dear Chaim Shapiro:

You are only fifty years of age.

When I look back upon your many activities it seems to me that you should be at least one hundred years of age. You have been able to crowd into a short period of time, services to mankind that it would take others more than a lifetime.

To many who have heard of what you have done for the tuberculous of our country, you have become legendary. To those who have followed you in your yeoman effort on the legal battleground in defense of civil liberties, you are a glorified democrat. To those who have sat at your feet and have partaken of your erudition and culture, you are an inspired teacher. To your friends, you are the living embodiment defining the term "man."

My dear C. S., I greet you on your Fiftieth Anniversary and wish you many decades of continued and fruitful contribution to your fellows. Man lives by what he gives and dies because of what he takes. You have given; and you will give. So you have lived and will continue to live for a long period of time.

Sincerely,

JACOB PANKEN.

Congress of the United States

House of Representatives

Washington, D. C.

Mr. Mark Carter, Chairman
Chaim Shapiro 50th Anniversary Committee
328 Stack Building,
Los Angeles, California.

I am happy to submit the following in testimony of Chaim Shapiro:

"For depth of human sympathy and untiring labor on behalf of the oppressed, Chaim Shapiro has few equals."

Sincerely yours,

JERRY VOORHIS.

Rabbi Edgar F. Magnin

Chaim Shapiro 50th Anniversary Committee,
328 Stack Building,
Los Angeles, California.
Dear Friends:

I am happy to add my word to those many who are expressing their appreciation of Chaim Shapiro. He is a gentleman whom I have always admired as being a fine idealist and I am happy to pay him any honor that I possibly can at any time.

Sincerely yours,

EDGAR F. MAGNIN.

my own flesh and blood. He made me feel that older people were not to be categoried as mereley "unfortunate victims of tuberculosis due to wrong occupational environment" — but rather were as my own father or mother.

Since that memorable dinner, I have, even in spite of the selfishness that besets us all, been whole-souledly converted to the cause of the Los Angeles Sanatorium. When you consider the effect that this one talk of Chaim Shapiro had upon me—then it becomes almost impossible to estimate the good work of this man.

Not fourteen years ago, but twenty-four years ago, at the very founding of the Sanatorium, Chaim Shapiro started working with all his being for this cause. Even before that, when he was in his 'teens, Chaim, as I am proud to call him, actively interested himself in welfare work for our race. He not only has talked before virtually every local and national Jewish organization, secular and otherwise, but he has found time from his own interests to become the "big brother" of the patients at the Sanatorium, serve as president of the organization, and always has been "on call" to answer an humanitarian plea.

It is my firm conviction that if the Jewish youth of Los Angeles would follow the well-marked path of Chaim Shapiro's we would have the most admirable and united Jewish community in the world.

This is not only heartfelt greetings to Chaim Shapiro as a man, but, to repeat, it is an accolade to oratorical genius.

If you don't believe that—attend the next dinner in which he speaks in behalf of the Sanatorium. But a word of warning—a famous motion picture actor once came—with his mind and heart made up to a thousand dollar contribution.

He gave ten thousand.

A Gift Well Used

By MARK CARTER, President,

Los Angeles Sanatorium and Ex-Patients Home

To a few men is given at birth the indefinable faculty of swaying their fellow man by the very magnetism of their speaking voice. Some of these men use this talent to carve out a niche in the Thespian hall of fame. Others reach high political places, carried there on the wave of their own vibrant voice. Some gain personal affluence by utilizing this gift to prosecute and convict in the criminal courts.

Not so Chaim Shapiro.

He could have been a great actor, but he has used those talents in the cause of humanity. His speaking tours at his own expense over America could have gained him a great political following, yet he has only talked for and pleaded for the afflicted. He is an attorney—a defense attorney—yet his own practice has suffered because he has dedicated himself to the cause of the suffering.

This, Chaim Shapiro's fiftieth birthday, should indeed be a golden anniversary.

Fourteen years ago I was invited to attend a dinner given by the Los Angeles Sanatorium. Prior to that time, I had considered the organization quite impersonally—as another worthy cause worthy of my financial support—but then to be forgotten.

I went to that dinner. I heard Chaim Shapiro speak. I heard him tell simple—poignantly—of young people in their early twenties who had been struck down by the scepter of tuberculosis. He made me feel that these young folks were

Shapiro, who is cooperating with him, who is willing to give up sometimes evenings and holidays from her personal life in order to help him in his social life. His devotion to the life of the masses influenced him in the selection of his profession as a lawyer, which profession he serves with dignity and a sense of responsibility until this very day.

Chaim Shapiro made very many appeals and collected tens of thousands of dollars to add to the possibility of constructing the Duarte Sanatorium, the Folks House, and other institutions.

The Jewish Folks Masses of Los Angeles know the energy of Chaim Shapiro, who is always willing to serve mankind with his enthusiasm and devotion. The hard years have not affected him.

Chaim Shapiro possesses a talent to be inspired and to inspire others.

for the Ex-Patients Home and the Sanatorium at Duarte, of which Chaim Shapiro was one of the founders and its President during several years, took his time. In short, wherever it was necessary to act, his word and work has not failed.

Chaim Shapiro is now a director of many Jewish institutions and is the president of others. He is the lawyer for the Bakers Union of Los Angeles. He was the State Chairman of the California Socialist Party. In 1930 he ran on the Socialist Ticket for Lieutenant-Governor of the State of California, and in 1932 he was the Socialist candidate for Mayor of Los Angeles. He is the chairman of the Anti-Nazi Conference, he is one of the elected delegates in the Folks Delegation to Biro-Bidjan.

Who does not remember his great enthusiasm for a Jewish Art Theatre in our City, for such troupes that will remain in the annals of the history of Culture Life among the Jews, as the "Habima," the Vilna Troupe, and then his great efforts to bring over here and to make possible the existence in our midst of the Repertory Theatre? He was the chairman of the theatre. Numerous are also those individuals, whom Chaim Shapiro, during all this time, was serving with his work and action. How many personal problems he has solved; how many persons were helped by him in their ambitions. Be it a lecturer, or a writer, or any other person, Chaim Shapiro was willing and ready to help him in every possible way.

I myself am very thankful to Chaim Shapiro for helping me, as the chairman of the committee, to publish my Book of Poems. I remember the Saturdays when, after a strenuous week of work, he used to give up hours and hours of his time for our committee and transformed his office into a home for us. I am quite sure that there are many more persons who are thankful to Chaim Shapiro, just as I am.

Chaim Shapiro is a devoted father and family man, but at the same time he takes away days and evenings from his own family when social activities demand it of him. We should be very thankful, at the same time, to his wife, Baska

while in New York, Chaim Shapiro was one of the members of the Jewish "Kehilah" of New York. After two years of strain and effort in New York, Chaim Shapiro came to Los Angeles in the month of December, 1908.

His ambition, upon arrival in Los Angeles, was to study and in order to earn the necessities of life, he worked during the day as a lemon washer and thereafter as a vendor of flowers and fruits, and in the evenings he studied in the University of Southern California at Los Angeles, and was admitted to the Bar in the year 1912.

In 1908, the Jewish life in California was by far not as colorful as it is today. The number of Jews living in Los Angeles at that time was still small. Chaim Shapiro, immediately upon his settling here, found contact with those who likewise wandered here and continued, uninterruptedly, to participate in the Social and Cultural activities of the Jewish Community.

Throughout the almost thirty years (1908-1937) Chaim Shapiro was intimately connected with our settlement in Los Angeles, and it is indeed not to be found one important undertaking in our city during this twenty-nine years in which Chaim Shapiro did not take part.

In reviewing his manifold activities during this time, one has a vivid picture of the Jewish Social life in our City. Informations about gatherings, protest meetings, lectures given by important personalities, institutions, the Folks House, the Sanatorium, the Ex-Patients Home, the beginning of the Arbeiter Ring, meetings of local organizations and guests, who came as representatives of important Jewish institutions in Europe and America, Union Activities, everywhere you may find the name of Chaim Shapiro as a speaker or of one who takes an important part.

In the beginning, the social life in Los Angeles was quiet. Then it became more widened. The Ort, work for the Jewish Scientific Institute of Vilna, meetings in behalf of the Polish and Roumanian Jews, for Spain and Bir-Bidjan, for the Unions,

Rose Nevadovska

CHAIM SHAPIRO

When Chaim Shapiro came to the United States of America, he was twenty years old. He came here with that generation of Immigrants who were searching for a solid ground after the Pogroms which took place in the Tzarist Russia after the temporarily defeated revolution of 1905.

Chaim Shapiro was one of the many who participated in the Russian Movement for freedom. He was born in Krementchug, Russia. In his childhood his family settled in Kharkow and there, beginning with the very early years of his youth, he participated in the party of the Socialist Zionists. He was arrested by the Tzarist Government in December, 1905, at Gelfrickof-Sade Factory, together with a group of one hundred and thirty-six, among whom were three women. The entire group was proceeded against in the famous case of Gelfrickof-Sade. After six months' confinement, he left Russia. In those years of great struggle with their bright visions of freedom, with their enthusiasm in an atmosphere of self-sacrifice on the part of workers and intellectuals, the active participants in the first Russian Revolution, Chaim Shapiro, as one of them, was carrying in his heart, with courage and belief, the hopes and visions of those years, and he is imbued with them today.

The hard struggle for the necessities of life which was the lot of each immigrant, whosoever came to this great and powerful country, the United States, has likewise affected the young Chaim Shapiro. He obtained employment in a cane factory in New York. Thereafter he attended to a newspaper route in the early hours of the morning and during the day he pursued his studies. At the same time he took part in the activities of the Socialist Territorialist Labor Party. In 1907,

INDEX

Rose Nevodovska—Chaim Shapiro Is Ours
Mark Carter—A Gift Well Used
Jerry Voorhis
Rabbi Edgar F. Magnin
Marco R. Newmark
Rabbi Jacob Kohn
Federation of Jewish Welfare Organizations
Ladies' Auxiliary of Ex-Patients' Home
Friendship Club
Sanatorium Ladies' Auxiliary
Ladies' Consumptive Society
Jewish Consumptive and Ex-Patients' Relief Association
Jacob Panken, Justice
Ben B. Lindsey, Justice
James D. Randles
H. Gregory Brilliant
Drs. Nahum and Nadine Kavinoky
Louis G. Reynolds, M. D.
Amalgamated Clothing Workers of America, Local 278
Long Beach Auxiliary of the Los Angeles Sanatorium
Los Angeles Joint Board, I. L. G. W. U.
Upton Sinclair
Lord Marley
Edwin P. Ryland, D. D.
Rube Borough
B. C. Huber
Walter Collins
B. Cohen
Rabbi Dr. S. M. Neches
Willis E. Carter
Rabbi N. Adleson
T. Lutsky
Marie Hohneck
Henry Cohen
H. Levine
B'nai B'rith District Grand Lodge No. 4
Josef Schlossberg
Sam Cook
Wilshire Auxiliary of J. L. A. S.

The PACIFIC PRESS, 2425 Brooklyn Avenue, ANgelus 14301

CHAIM SHAPIRO

FIFTY YEARS OF HIS LIFE

Edited by

ROSE Z. NEVODOVSKA

Published by the Jubilee Committee

1937

Los Angeles, California

50th Birthday Anniversary

CHAIM SHAPIRO

MARK CARTER
Chairman

P. KARL
Co-Chairman

DR. E. C. EPSTEIN
Treasurer

NATHAN GORDON
Entertainment Committee Chairman

JULIUS LEVITT
Secretary

ARRANGEMENT COMMITTEE

MAX ABRAMS
AARON AYEROFF
M. F. BERG
L. BLANK
ANNA BRAND
RUBEN BURAKOFF
MRS. MARK CARTER
SAM CHARNEY
MRS. S. M. CHERNISS
HARRY CITRIN
DORA COHN
SAM COOK
PAUL DUBNOFF
RABBI GERSON EPSTEIN
DAVID FAMILIAN
ISRAEL FEINBERG
MEYER FINK
B. FLATTE
SOLOMON FOGEL
WM. GEWIRTZ
DR. MARION GOLDWASSER
MRS. VERA GORDON
DAVID GROKOWSKY
LEO HARVEY
LOUIS HOFFMAN
SAMUEL HOLTZMAN
ABRAHAM HORWITZ
ROSE HORWITZ
WILLIAM ISENBERG
DR. H. P. JACOBSON
EDWARD JALOFF
PETER M. KAHN
MRS. P. KARL
MRS. J. KARLIN
DR. BEN KATZ
DR. NADINA KAVINOKY
DR. NAHUM KAVINOKY
A. KERTMAN
CHAIM KOTYLANSKY
MRS. A. LEVINE
I. LEVITT
I. J. LIEBERMAN
KALMON LUBOVITZKY
A. MAGID
RABBI E. F. MAGNIN
JULIUS MAKOWSKY
EVA MEYERS
J. A. MEYERS
MAURICE MOSCOVITCH
DR. S. I. MOVITT
RABBI S. M. NECHES
E. L. NEUSTEIN
ROSA NEVODOVSKY
A. NEWMAN
CHARLES NEWMAN
MARCO R. NEWMARK
M. NOVICK
JOSEPH PANITZ
DR. H. S. PENN
SAM RASKIN
MME. FANNIE REINHART
DR. MAURICE REINHART
J. ROBERTS
HENRY ROSENBLATT
MRS. J. A. ROSENKRANTZ
J. A. ROSENKRANTZ
BEN ROSENTHAL
MRS. H. ROSOFF
HARRY ROSOFF
REV. EDWIN P. RYLAND
DR. NATHAN SALTZMAN
JACK G. SHAPIRO
BEN SCHECHTER
CHARLES SCHOTTLAND
REV. FLOYD SEAMAN
JOE SHAPIRO
FLOYD SEAMAN
H. SHERMAN
HARRY SHERR
DR. LEON SHULMAN
LOUIS L. SILVERBERG
MAHNIA SILVERBERG
UPON SINCLAIR
HARRY SODOS
BEN SOLNIT
MRS. A. W. STOLOFF
DR. SAM SWEEZY
LOUIS TABAK
MORRIS TRUBIN
MORRIS TYRE
FANNIE WALDMAN
H. WEXLER
MRS. J. ZIMMERMAN